

1
94

Пролетары всіх країн, єднайтеся!

СИГНАЛЬНИЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

ВЫДАНИЕ ЦК КП/б/У

№ 3 ЧЕРВЕНЬ 1946

ВЫДАВЕЦТВА „ЗВЯЗДА“

Міхась МАШАРА

Хмарамі смутак плыве па Краіне.
Смерць замыкае яшчэ адзін круг.
Мёртвым ляжыць наш таварыш Калінін —
Сталіна верны саратнік і друг.

Сумная вестка нахмурыла твары.
Гора,
вялікае гора прышло!
Чуеш,
як плачуць там скрыпкі, таварыш!
Плачуць,
бо сэрца не б'ецца яго.

Сэрца,
што светачам яркім гарэла,
шлях асвятляла сабой для людзей.
Сэрца,
якое заўсёды умела
быць моцным і смелым у барацьбе.

Колькі рука яго рук націскала,
колькі яна абласкала сірот!
Нашу дзяржаву яна будавала,
няспынна,

тывала,
дваццаць сем год.

Партыя Леніна — Сталіна наша
сёння ў жалобе схіліла сцягі.
Вецер калышыць іх сумна, паважна,
над ўсёй Краінаю хваляй тугі.

Тужаць Расіі бязмежнай прасторы,
горы Каўказа,
тужыць тайга,
стэп Украіны,
рэкі,
вазёры,
ўсю Беларусь ахапіла туга!

Чуецца смутак у звоне матораў,
смутак плыве ад калгасных палёў.
Толькі мы рук не апусцім у горы,
страта не зломіць самкнутых радоў.

Ты будзеш жыць ў нашых стравах, любімы,
Верны саратнік Сталіна, друг.
Сёння клянёмся Табе і Радзіме:
смерць не парве нашых дзеяў ланцуг.

Ніколі не забудзем яго!

Памёр Міхаіл Іванавіч Калінін.
Памёр наш родны Калінінч —
вялікі чалавек, друг, рэволю-
цыянер, барацьбіт за таржа-
ство комунізма.

Светлы вобраз Міхаіла Іва-
навіча Калініна назаўсёды ас-
танецца ў памяці ўсіх савец-
кіх людзей. Вось ён за сталом
Прэзідыума першай сесіі Вяр-
хоўнага Савета СССР. Ён ужо
і тады быў хворы, але, не гле-
дзячы на гэта, на пасяджэнні
прысутнічаў. Паяўленне Міхаі-
ла Іванавіча ў такім стане ся-
род нас, дэпутатаў, яшчэ раз
яскрава гаварыла аб яго
бязмежнай любові да свайго
народа.

І вось не стала гэтага прос-

тага і глыбока сардэчнага ча-
лавека. Вялікае сэрца пераста-
ла біцца... Наша Беларусь ра-
зам з усім Савецкім Саюзам
глыбока перажывае гэтую
цяжкую ўтрату.

У ліку беларускай дэлегацыі
я ездзіла ў Маскву на паха-
ванне таварыша Калініна. На-
ша дэлегацыя ад імені бела-
рускага народа аддала апошні
доўг роднаму Міхаілу Іванаві-
чу. Мы ўсклалі на труну вя-
нок з жывых кветак. Змянілі ў
пачотным карауле украінскую
дэлегацыю. Міхаіл Іванавіч ля-
жаў нібы жывы. Уся труна
ўтапала ў кветках. У Доме
Саюзаў было вельмі многа-
людна. Усе масквічы прышлі

развітацца з Міхаілам Іванаві-
чам Калініным. Прыехалі ся-
ляне з падмаскоўных вёсак,
землякі Міхаіла Іванавіча,
прадстаўнікі ўсіх нацыяналь-
ных рэспублік.

Пільна ўглядвалася я ў знаё-
мыя, дарагія рысы твара і
думала: ніколі не забудзе со-
вецкі народ свайго Міхаіла
Іванавіча, які так многа зрабіў
для Радзімы, для нашага со-
вецкага народа. Яго вобраз
вечна будзе служыць для нас
прыкладам гераічнага служэн-
ня вялікай справе партыі Ле-
ніна—Сталіна.

Е. ЗІМА,
дэпутат Вярхоўнага Савета
СССР.

На вокладцы: у піонерскім лагеры. Малюнак Н. Гуціева.

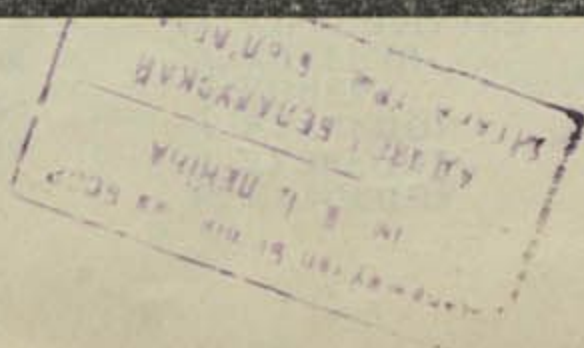
Инд. 1903 г. 67 669

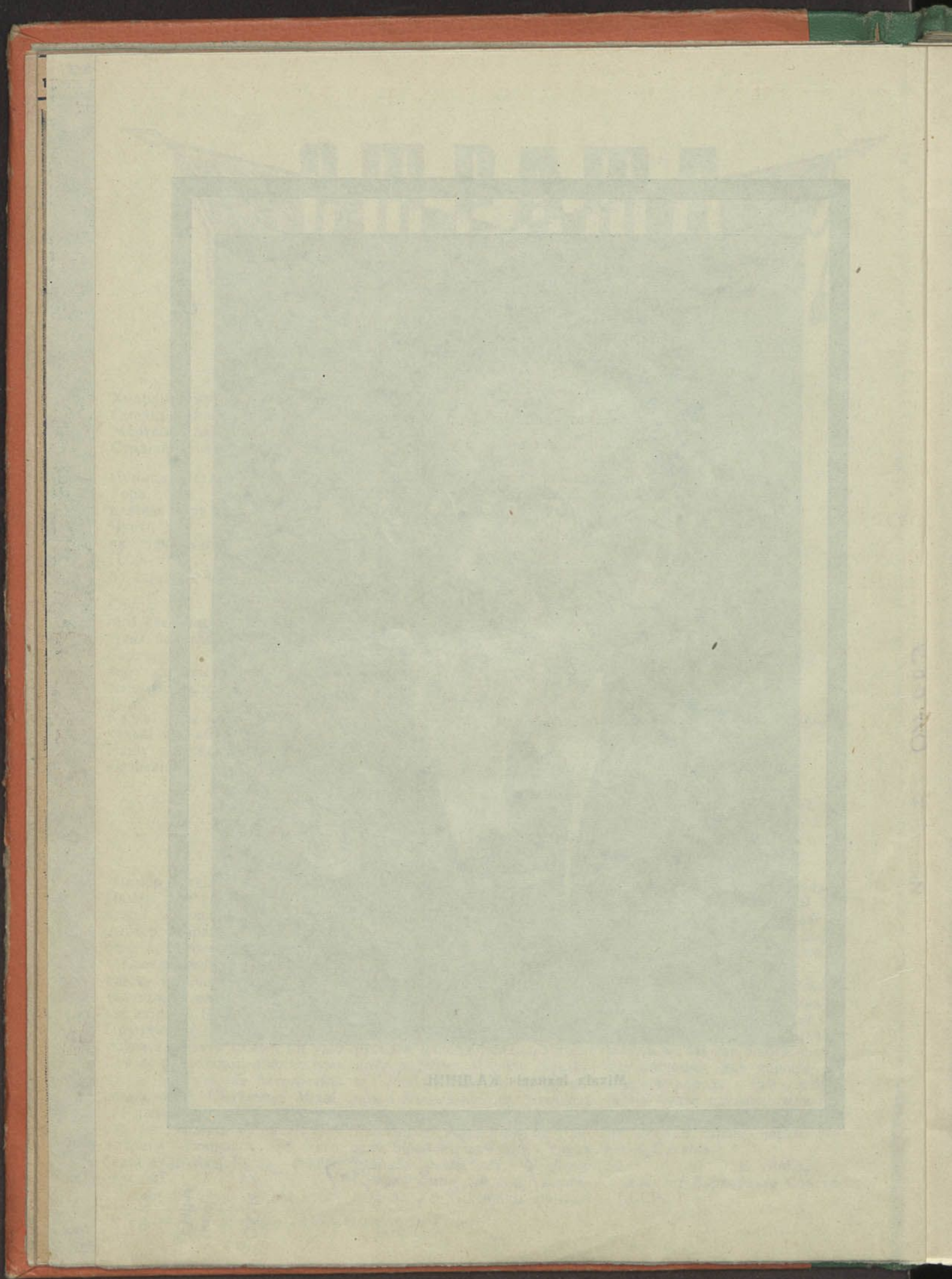
МІХАІЛ ІВАНОВІЧ КАЛІНІН

Міхаїл Івановіч КАЛІНІН.

Инд. 1903 г. БА 669

МІХАІЛ ІВАНАВІЧ КАЛІНІН

3 чэрвеня пасля цяжкай і працяглай хваробы памёр адзін з аснвальнікаў і выдатных кіраўнікоў камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы таварыш МІХАІЛ ІВАНАВІЧ КАЛІНІН.

Міхаіл Іванавіч КАЛІНІН нарадзіўся ў лістападзе 1875 года ў сям'і селяніна Твярской губерні (цяпер Калінінскай абласці). 18-гадовым юнаком КАЛІНІН паступае ў якасці рабочага на завод «Старый арсенал» у Пецярбургу. Праз два годкі Міхаіл Іванавіч паступае на работу на Пуцілаўскі завод у якасці токара па металу, дзе і кваліфікуецца як выдатны лекальшчык. У гэты перыяд Міхаіл Іванавіч уключаецца ў рэвалюцыйную работу нелегальных рабочых арганізацый і вылучаецца як адзін з перадавых, рабочых сярод пецярбургскага пролетарыята. Пасля яго арышту пецярбургскай палітычнай паліцыяй ён высылаецца ў Тбілісі, дзе паступае ў Тбіліскія чыгуначныя майстэрні ў якасці токара па металу. З прычыны праследвання тбіліскай паліцыяй Міхаіл Іванавіч перабіраецца ў Рэвель, дзе ён, працуючы ў чыгуначных майстэрнях, заканчвае тэрмін ссылкі. Потым ён вяртаецца ў Пецярбург, дзе ён працуе на гарматным заводзе ў якасці лекальшчыка. З гэтага часу ён ужо не пакідае Пецярбурга, спалучаючы заводскую работу на розных заводах Пецярбурга з нелегальнай рэвалюцыйнай дзейнасцю ў радах партыі большэвікоў, як адзін з відных перадавых рабочых і палітычных кіраўнікоў рабочага класа.

Пяцьдзесят год свайго жыцця аддаў таварыш КАЛІНІН барацьбе за вызваленне працоўных мас, за справу сацыялізма. Разам з Леніным М. І. КАЛІНІН працаваў у першых падпольных марксісцкіх гуртках і ў «Саюзе барацьбы за вызваленне рабочага класа», плячом к плячу з Леніным і Сталіным ён будаваў партыю большэвікоў, ствараў большэвіцкую газету «Правда», актыўна ўдзельнічаў у падрыхтоўцы і ажыццяўленні вялікай савецкай рэвалюцыі.

Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі ў 1917 годзе таварыш КАЛІНІН становіцца адным з віднейшых кіраўнікоў маладой Савецкай дзяржавы.

У сакавіку 1919 года таварыш КАЛІНІН на прапанову Леніна выбіраецца Старшынёй вярхоўнага органа Расійскай Федэратыўнай Савецкай Рэспублікі — Усерасійскага Цэнтральнага Выканаўчага Камітэта Саветаў.

У снежні 1922 года пасля ўтварэння Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік таварыш КАЛІНІН выбіраецца на пост Старшыні Вярхоўнага органа Савецкага Саюза — Цэнтральнага Выканаўчага Камітэта Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік (СССР).

У студзені 1938 года пасля пераўтварэння вышэйшых органаў Савецкага Саюза таварыш КАЛІНІН выбіраецца на першай сесіі Вярхоўнага Савета СССР Старшынёй Прэзідыума Вярхоўнага Савета Савецкага Саюза.

Міхаіл Іванавіч КАЛІНІН паказаў сябе як мудры і выпрабаваны кіраўнік вярхоўнага органа Савецкай дзяржавы, заваяваўшы ўсенародную любоў у нашай краіне і павагу ўсяго перадавога чалавецтва.

Таварыш КАЛІНІН — слаўны сын вялікага рускага народа — неразрыўна звязаў усё сваё яркае жыццё са справай вызвалення працоўных ад капіталістычнага рабства.

У годкі мірнага сацыялістычнага будаўніцтва, пасля пабеданоснага заканчэння грамадзянскай вайны, М. І. КАЛІНІН аддаваў усе сілы і веды, увесь свой багацейшы жыццёвы вопыт справе ўмацавання магутнасці савецкага грамадскага і дзяржаўнага ладу. Верны саратнік Леніна і Сталіна — таварыш КАЛІНІН нястомна змагаўся супроць ворагаў партыі і народа за перамогу ленінізма.

У годкі Вялікай Айчыннай вайны таварыш КАЛІНІН, будучы ўжо цяжка хворым, самааддана працаваў на пасту кіраўніка вярхоўнага органа Савецкай дзяржавы, аддаваў усе свае сілы справе перамогі Савецкага Саюза над нямецкімі і японскімі агрэсарамі. Савецкім людзям памятны палкія патрыятычныя выступленні таварыша КАЛІНІНА ў дні Айчыннай вайны, якія ўсялялі ў нашу армію і народ упэўненасць у перамозе над ворагам.

Імя Міхаіла Іванавіча КАЛІНІНА — сімвал беззаветнага служэння і адданасці нашай Радзіме, — бязмежна дарага ўсім савецкім людзям.

Дзейнасць таварыша Міхаіла Іванавіча КАЛІНІНА заўсёды будзе з'яўляцца ўзорам дзяржаўнай мудрасці і неразрыўнай сувязі з народам, прыкладам гераічнага служэння справе камунізма.

Памяць аб Міхаілу Іванавічу КАЛІНІНУ — палкім патрыёту нашай Радзімы, непахісным барацьбіту за камунізм, мудрым і сардэчным кіраўніку — назаўсёды захаваюць у сэрцах усе савецкія людзі.

Бывай, наш дарагі друг і баявы таварыш.

Г. АЛЕКСАНДРАУ
А. АНДРЭЕУ
Л. БЕРЫЯ
А. БЕРДЫЕУ
Ф. БРОУКА
Н. БУЛГАНІН
І. ВАРЭС
А. ВАСІЛЕУСКІ
К. ВЕРШЫНІН
Н. ВАЗНЕСЕНСКІ
К. ВАРШЫЛАУ
А. ГОРКІН
М. ГРЭЧУХА
А. ЖДАНАУ
Л. КАГАНОВІЧ
А. КАЗАКПАЕУ
М. КАСУМАУ
А. КІРХЕНШТЭЙН
А. КАСЫГІН
І. КОНЕУ
А. КУЗНЕЦОВ
В. КУЗНЕЦОВ
Н. КУЗНЕЦОВ

Т. КУЛАТАУ
О. КУУСІНЕН
Г. МАЛЕНКОУ
Л. МЕХЛІС
А. МІКАЯН
Н. МІХАЙЛАУ
В. МОЛАТАУ
А. МУМІНАУ
Н. НАТАЛЕВІЧ
Ю. ПАЛЕЦКІС
М. ПАПЯН
Н. ПАТОЛІЧАУ
Г. ПАПОУ
А. ПАСКРЭБЫШАУ
П. ПАСПЕЛАУ
М. РАДЗІЕНАУ
І. СТАЛІН
Г. СТУРУА
А. ХРУЛЕУ
Н. ХРУШЧОВ
М. ШАГАДАЕУ
Н. ШВЕРНІК
М. ШКІРАТАУ

САРДЭЧНЫ ДРУГ СОВЕЦКІХ ЖАНЧЫН

Нязмерна гора народнае. Памёр Міхаіл Іванавіч Калінін. Бязлітасная смерць вырвала з нашых радоў вялікага рэволюцыянера, віднейшага дзяржаўнага дзеяча, вернага саратніка Леніна і Сталіна.

Сярод нас не стала чалавека, імя якога — сімвал беззаветнага служэння і адданасці свайму народу. Міхаіл Іванавіч Калінін увасобіў у сабе ўсе лепшыя рысы рускага народа — стойкасць, мужнасць, непрымірымасць у барацьбе з усякімі ворагамі чалавечтва.

Выйшаўшы з народных мас, ён кроўнымі вузамі быў звязан з імі на працягу ўсяго свайго светлага жыцця. Сын твярскага селяніна, а затым піцерскі рабочы, ён з юнацкіх год прысвяціў сябе справе працоўных. Разам з Леніным і Сталіным будаваў ён большэвіцкую партыю, ствараў і будаваў савецкую дзяржаву, непасрэдна на франтах удзельнічаў у барацьбе з ворагамі маладой савецкай дзяржавы.

Працоўныя Беларусі добра ведаюць, які актыўны ўдзел прымаў Міхаіл Іванавіч Калінін у стварэнні беларускай дзяржавы, у дасягненні гаспадарчага і культурнага ўздыму нашай рэспублікі.

Вялікую дапамогу Міхаіл Іванавіч аказаў беларускаму народу ў яго барацьбе з беларускімі акупантамі. У чэрвені 1919 года, узначальваючы калектыў агітпоезда «Кастрычніцкая рэволюцыя», ён пабываў на Віцебшчыне, Магілёўшчыне, Гомельшчыне, у Оршы, Жлобіне, Бабруйску.

За 22 дні, праведзеныя ў Беларусі, Міхаіл Іванавіч выступіў на 68 мітынгах. Яго палкія прамовы аб дружбе і ваенным саюзе народаў савецкіх рэспублік, аб згуртаванні працоўных накол большэвіцкай партыі і савецкага ўрада на разгром ворага глыбока даходзілі да сэрца слухачоў. Цёплыя клопаты і ўвагу з боку Міхаіла Іванавіча мы адчувалі і ў штодзённым жыцці. Тысячамі ніцяў гэты вялікі чалавек быў звязан з народнымі масамі.

Міхаіл Іванавіч Калінін быў вялікім другом савецкіх жанчын. Цёпла і душэўна гутарыў ён з работніцамі, калгасніцамі, быў заўсёды блізім і даступным ім.

Наведваючы Міхаіла Іванавіча Калініна, кожная жанчына давярала яму свае самыя патаемныя думкі, свае патрэбы, свае надзеі. І заўсёды заспакоеныя і прасветленыя выходзілі ад яго людзі. А колькі жанчын звярталася да Міхаіла Іванавіча пісьмова! Па самых рознастайных пытаннях пісалі яны ўсе саюзнаму старасту. Як з бацькам і прыцелем раіліся, куды аддаць на вучобу сына або дачку, як атрымаць пенсію, адшукаць родных і блізкіх у часе вайны. І заўсёды, незалежна

ад характару просьбы, атрымлівалі дапамогу, спачуванне, мудрую параду.

Многія тысячы савецкіх жанчын памятаюць цёплы поціск рукі Міхаіла Іванавіча ў самыя шчаслівыя хвіліны іх жыцця — пры атрыманні ўзнагарод Радзімы за працу, адвагу і доблесць на франтах Айчынай вайны, памятаюць яго ласкавы позірк пры гэтым і цёплыя, задушэўныя словы прывітання.

Міхаіл Іванавіч Калінін вельмі высока цаніў заслугі перад Радзімай жанчын у часе вайны і пасля яе сканчэння.

У гутарцы з калгасніцамі Яраслаўскай абласці аб калгасным ладзе і калгасніцах ён гаварыў:

«... Мы павінны сказаць, што ў гэтую вайну, — а яна-ж была працяглай, цягнулася чатыры год, — жанчыны паказалі сябе з вельмі добрага боку. Я лічу, што жанчыны маглі сябе так праявіць толькі пры калгасным ладзе.

... Толькі калгасная гаспадарка паставіла жанчыну ў лепшыя ўмовы. Мы цяпер наглядна бачым, як разгарнуліся арганізатарскія і гаспадарчыя здольнасці савецкіх калгасніц, як багата, побач з гэтым, праявіліся іх душэўныя і маральныя якасці. Нашым воінам будзе вельмі прыемна бачыць, што без іх гаспадарка не апусцілася, а ўзнялася. Зразумела, яны будуць лічыцца з гэтым. Яны самі ў гэты час выконвалі велізарную работу, абаранялі Радзіму, і мы не хочам кінуць на іх які-небудзь цень. Але факт астаецца фактам — жанчыны здолелі і без мужчын справіцца з гаспадаркай».

Душэўнай дабротой і айчыннымі клопатамі аб жанчынах прасякнуты ўсе яго выступленні. Бацькоўскімі навучаннямі, дружаскай парадай прагучэла прамова Міхаіла Іванавіча на сустрэчы з дзяўчатамі-воінамі, дэмабілізуемымі з Чырвонай Арміі і Ваенна-Марскога Флота. Высока ацэньваючы іх заслугі перад Радзімай у часе Айчынай вайны, ён выразіў упэўненасць, што ва ўмовах мірнага будаўніцтва яны адыграюць вялікую ролю.

Да апошніх дзён свайго светлага жыцця Міхаіл Іванавіч беззаветна служыў народу, вялікім ідэям партыі Леніна — Сталіна, інтарэсам умацавання нашай Айчыны.

Памяць аб Міхаілу Іванавічу, яго нястомнай барацьбе за свабоду і шчасце народаў нашай краіны будзе натхняць савецкіх жанчын на самаадданую працу па хутчэйшаму аднаўленню народнай гаспадаркі, выкананню пяцігадовага плана.

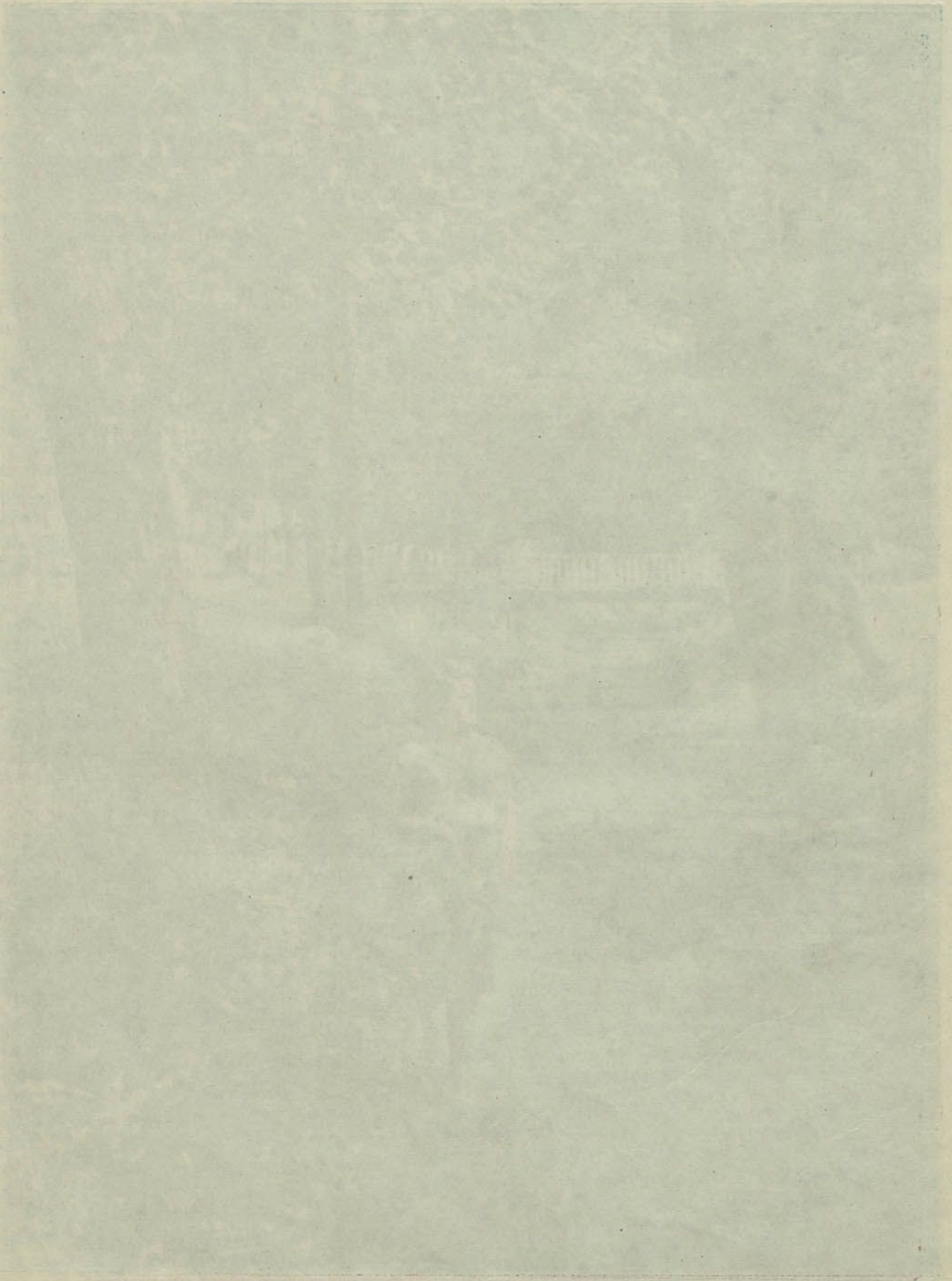
Вобраз Міхаіла Іванавіча будзе заўсёды служыць сцягам барацьбы за вялікую справу Леніна — Сталіна.

У парку імені Горкага. (Мінск)

Фотоэцюд Ф. Фёдарова.

САРДЭЧНЫ ДРУГ СОВЕЦКІХ НАУЧЫН

М
п
я
в
т
с
р
с
п
т
д
п
в
в
т
н
р
в
н
ц
р
к
н
р
м
д
а
н
ц
2
д
6
н
д
р
в
д
а
з
д
ш
д
ч
с
л
з
м
б
та

Здаровы адпачынак дзецям

Вялікі знаток дзіцячай душы — Аляксей Максімавіч Горкі незадоўга да сваёй смерці пісаў: «Ніколі яшчэ дзеці не былі так дорагі, як цяпер, калі перад імі — справа сусветнай важнасці, справа, надзвычай паспяхова пачатая іх мацерамі і бацькамі, справа, якая паступова будзіць сярод працоўных усяго свету розум і волю да новага жыцця».

Дзецям належыць давесці да канца справу сусветнай важнасці, якая пачата Леніным і прадаўжаецца цяпер партыяй пад кіраўніцтвам таварыша Сталіна. Дзецям належыць давесці да канца справу, за якую змагаліся і перамаглі іх бацькі ў Вялікай Айчыннай вайне. Вось чаму ўся краіна зацікаўлена ў выхаванні нашых дзяцей пісьменнымі, культурнымі, свядомымі будаўнікамі сацыялістычнага грамадства, палкімі патрыётамі сваёй Радзімы.

Нават у цяжкія годы Айчыннай вайны, калі воіны Чырвонай Арміі беззаветна змагаліся на франтах і савецкія людзі самааддана працавалі ў тылу ў імя перамогі над лютым ворагам, нашы дзеці былі акружаны вялікімі клопатамі сваёй Радзімы.

Не гледзячы на цяжкасці, звязаныя з вайной, большэвіцкая партыя і савецкі ўрад рабілі ўсё магчымае, каб вырашціць юных грамадзян нашай краіны здаровымі, моцнымі, дужымі. Толькі ў 1944 годзе за час летняй аздараўленчай кампаніі профсаюзнымі арганізацыямі ў піонерскія лагеры і дзіцячыя пляцоўкі было накіравана каля 1 мільёна 200 тысяч дзяцей.

Пасля сканчэння вайны клопаты краіны аб дзецях яшчэ больш узмацніліся. Да 1 мільёна 675 тысяч рэбят адпачывала на працягу мінулага года. Велізарныя сродкі адпускаюць дзяржава і профсаюзы для летняга адпачынку рэбят у гэтым годзе.

Звыш 112 тысяч дзяцей нашай рэспублікі выведучь у гэтым годзе ў піонерскія лагеры, дзіцячыя санаторыі, на дачы і пабываюць на аздараўленчых пляцоўках.

Гэта яскрава сведчыць аб вялікай увазе і цёплых клопатах савецкай дзяржавы аб дзецях. Наш урад, наша партыя нічога не шкадуюць для таго, каб умацаваць здароўе дзяцей, перанёсшых многа нястач і пакут у часе Айчыннай вайны, каб зрабіць іх дзяцінства яшчэ больш радасным і шчаслівым.

Выхаванне дзяцей у нашай краіне з'яўляецца справай найвялікшага дзяржаўнага значэння. У выхаванні юных грамадзян прымае ўдзел уся грамадскасць. У нас не павінна быць людзей, якія абыхаваа адносяцца да гэтай справы.

Побач з правядзеннем вялікай работы сярод дзяцей у піонерскіх лагерах і на дачах, неабходна паклапаціцца і аб тых дзецях, якія астаюцца на лета ў гарадах. Сярод іх таксама павінна весціся выхаваўчая работа. Ні ў якім разе гэтых дзяцей нельга прадаставіць самім сабе. Неабходна прыкласці ўсе намаганні да таго, каб летнія канікулы школьнікаў былі праведзены з найвялікшай карысцю для дзяцей.

Арганізацыя папулярна-навуковых лекцый па пытаннях навукі і тэхнікі, правядзенне розных ваенных гульняў, азнаямленне дзяцей з устройствам радыё, парахода, сельгасмашыны, арганізацыя падарожжаў дапамогуць дзецям у набыцці карысных ведаў, гэта пашырыць іх кругазор, дапаможа ў вывучэнні роднага краю, набыцці працоўных звычак.

Вельмі важную ролю ў арганізацыі правільнага адпачынку адыгрывае выкананне складзеных школамі календарных планаў летняй работы. Важна, каб намечаныя мерапрыемствы добра падрыхтоўваліся і праводзіліся. Многа новага і цікавага прынясуць дзецям падарожжы па роднаму краю. Піонерская арганізацыя 5-й чыгуначнай школы гор. Гомеля правяла падарожжа «Па слядах Пугачова». Дзеці пабывалі ў Веткаўскім раёне, дзе калісьці быў Пугачоў. Вялікую цікавасць выклікала падарожжа дзяцей на параходзе па Сожу ў Лоеўскі раён. Юныя падарожнікі наведалі месцы нядаўніх баёў партызан і воінаў Чырвонай Арміі з нямецкімі акупантамі, пазнаёміліся з прыродай Лоева. 300 піонераў г. Брэста выехалі ў падарожжа па Дняпра-Бугскаму каналу. Вялікае задавальненне прыносяць дзецям такія падарожжы. Яны дапамагаюць ім вывучаць багацці нашай рэспублікі, яе выкапні і раслінны свет.

Дзяржава, профсаюзныя арганізацыі адпускаюць вялікія сродкі на правядзенне летняга адпачынку дзяцей. Ад умелага выкарыстання гэтых сродкаў будзе залежыць поспех аздараўленчай кампаніі.

Неабходна, каб бацькі не стаялі ў баку ад гэтай справы. Мацеры і жанчыны-актывісткі павінны кантраляваць харчаванне дзяцей, сачыць за якасцю прадуктаў, прызначаных дзецям, правільным іх выдаткаваннем, чыстотой і смачным прыгатаваннем ежы, назіраць за санітарным станам дзіцячых памяшканняў.

Уся краіна, выконваючы грандыёзныя планы першага года чацвертай сталінскай пяцігодкі, удзяляе многа ўвагі нашым дзецям, акружае іх клопатамі і ласкай. Зробім-жа ўсё неабходнае для добрага адпачынку юных грамадзян савецкай краіны!

ЛЮДАЧКА
„трэніруецца“

На здымку: выкладчыца Мінскага інстытута
фізічнай культуры—чэмпіён СССР па фехтаван-
ню тав. Булачка з дачкой Людмілай.
Фото Ф. Фёдарова.

Эдзі АГНЯЦВЕТ

МАМА

У мяне такая мама, —
Кожны-кожны пазайздросціць!
Сёння ў мамы дзень выходны,
Ты прыходзь да нас у госці!

Прыдзеш ты і скажаш:

— Нехта

Тонка грае на свірэлі.
А, быць можа, ў хату вашу
Птушкі з лесу прыляцелі? —

І на ўсе лады запелі
Усіх вакол зачаравалі!
— То не птушкі. Гэта проста
Мама грае на раялі.

Цэлы дом напоўнен мамай!
Паглядзі, —

ў мяне над ложкам

На сцяне стаяць нарцысы
На зялёных, стромкіх ножках.
Побач—ружы.

Ты спытаеш:

— Дзе мы, ў садзе, ці ў пакоі?
— Гэта-ж коўрык, вышываны
Добрай мамінай рукою!

Нас з табой пакліча мама:

— Да стала ідзіце, дзеці!
На стала мы знойдзем нешта
Найсмачнейшае на свеце.

Там пірог сядзіць паважна,
Ен і пульхны, і ружовы.
У яго—з ізюму вочы,
Цукрам высыпаны бровы.

Мы зап'ем пірог духмяны
Свежым чаем залацістым,
А пасля мы ўсю пасуду
Перамыем чыста-чыста.

Нам з табой раскажа мама,
Як у грозны час ваенны,
Успамінала там, на фронце,
І раяль, і ў кветках сцены.

Як яна ў палатцы белай

Аперацыі рабіла.

Як над ёй,

над цэлым светам,

Смерць агнём пякельным біла...

Як цяпер ёй пішуць людзі

і зусім здалёк, і зблізку:

— Мы здаровы. Не забылі.

Прыязджайце ў госці з Мінску!

Як мне хочацца, рэбяты,

Быць падобнаю да мамы!

А мая сяброўка шэпча:

— Я таксама. Я таксама.

ДЗІЦЯЧАЯ ЗДРАЎНІЦА

Яшчэ не паспела адгрымець кананада на фронце, яшчэ толькі вызвалена была наша родная Савецкая Беларусь ад фашысцкіх захопнікаў, а ўжо ў Астрашыцкі Гарадок прыехала першая партыя дзяцей, хворых туберкулёзам, для лячэння ў спецыяльным дзіцячым санаторыі Наркамата аховы здароўя БССР.

Слабыя і змучаныя былі дзеці. Большасць з іх перанесла страшэнныя гады нямецкай акупацыі і была даведзена фашысцкімі галаварэзамі да жудаснага знесілення і захворвання туберкулёзам.

З прагнасцю накінуліся дзеці на ежу, з асалодаю адначывалі ў чыстых ложках, гулялі па лесе.

З таго часу ў санаторыі прынялі курс лячэння 860 дзяцей. Усе яны выязджаюць адсюль бадзёрымі, здаровымі.

Раіса Палякова, дачка прыбіральшчыцы Барысаўскай школы, прыбыла ў санаторыі ў вельмі цяжкім стане, з дыягназам — туберкулёз пнеймонных залоз са свішчамі. Яна была прыкавана да ложка. За два месяцы дзяўчынка паправілася больш чым на 4 кілаграмы, свішчы зажылі. Калі прыехала за ёю маці, насустрач выбегла здаровая, загарэлая дзяўчынка.

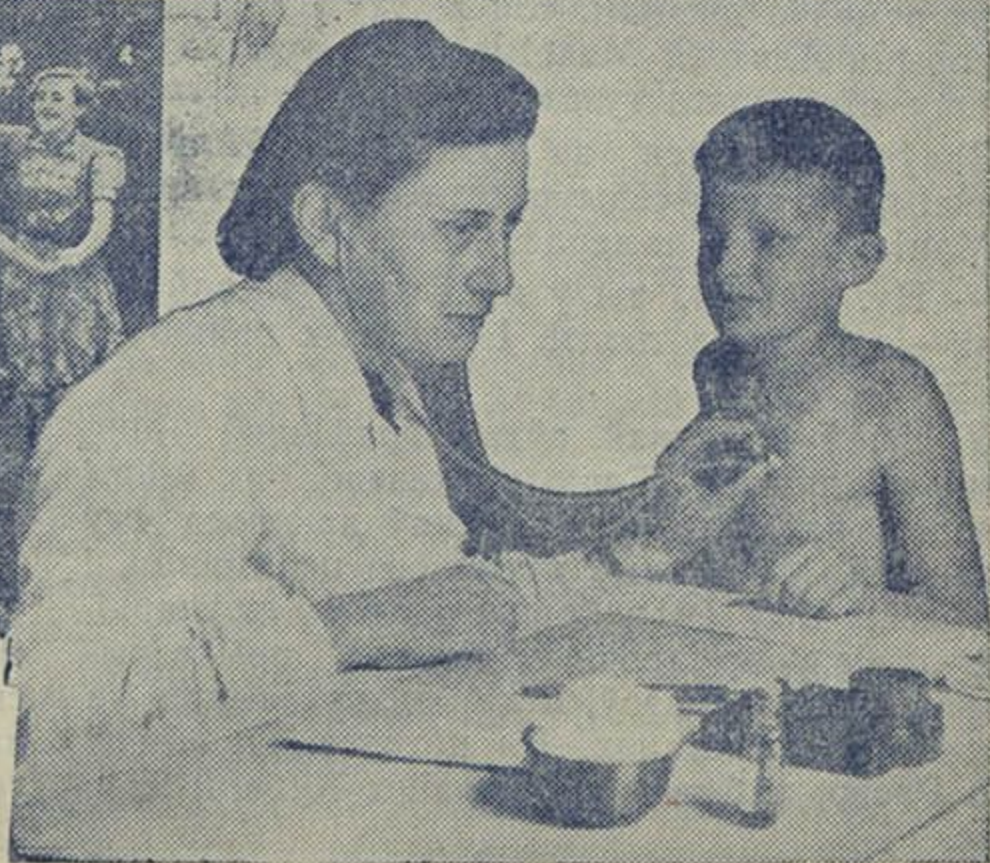
— Цябе цяжка пазнаць, дачушка, — узрадавана ўсклікнула маці.

Каля года праяжаў у дзіцячай клініцы дзевяцігадовы Міця Пашко. Ён прыехаў у санаторыі хворы, тэмпературыў. Клапатлівы догляд, добрае харчаванне, паветра і лячэнне далі цудоўныя вынікі. За перыяд пражывання ў санаторыі ён прыбыў на 3 кгр. 250 гр., намнога падлешылася якасць яго крыві і агульны стан. Такіх прыкладаў многа.

Асабліва добра ў дзіцячай здраўніцы цяпер, у летнія месяцы. У санаторыі адначываюць і лечацца ў змену 120 рэбят. У лесе ал'яныя пах хвой, ёлкі і кветак. Строга захоўваецца рэжым. Дзяцей кормяць пяць разоў у дзень. Пасля сьнедання і абёда яны адначываюць, астатні час праводзяць на свежым паветры.

Дзеці знаходзяцца пад пастаянным наглядам урачоў.

Велізарныя клопаты савецкай дзяржавы аб падростаючым пакаленні. Усебеларуская здраўніца ў Астрашыцкім Гарадку — нагляднае пацверджанне гэтаму.

На здымках: зверху — возера каля санаторыя. Гэта любімае месца адпачынку дзяцей. Справа — за абёдам. Міша Плячны і Толя Грыцаў на рыбнай лоўлі. Знізу — дзяўчынкі выконваюць танец «Бульба». На медаглядзе ў галоўнага ўрача тав. Бухман.

ВЯЛІКІ РУСКІ ПІСЬМЕННІК

(Да дзесяцігоддзя з дня смерці А. М. Горкага)

Г. СЦЯПАНАУ-КУБАНСКИ

Аляксей Максімавіч Горкі нарадзіўся 28 сакавіка 1868 года ў горадзе Ніжнім Ноўгарадзе, які ў чэсць пісьменніка называецца цяпер Горкім.

Бацька яго—Максім Пяшкоў—быў сталяр-чырвонадрэўшчык, маці—Варвара Кашырына—ніжагародская мяшчанка. Неўзабаве, пасля жаніцбы, бацькі Горкага пераехалі жыць у гор. Астрахань.

Нядоўга пражылі Пяшковы ў гэтым горадзе: у Паволжжы ўспыхнула эпідэмія халеры, і бацька Горкага памёр, пакінуўшы на руках мацеры чатырохгадовае дзіця.

Варвара Кашырына вярнулася ў Ніжні Ноўгарад.

У доме дзеда Кашырына, уладара фарбавальнай майстэрні, праходзілі дзіцячыя годы Аляксея Максімавіча.

З аўтабіяграфічнай кнігі «Дзедства» мы ведаем, якія цяжкія і бязрадасныя былі дзіцячыя годы Горкага. Семігадовага хлопчыка дзед пачаў вучыць азбуцы па псалтыру і часаслову. І дзед, які займаўся з ім, знаходзіў, што «ў Лёшкі конская памяць». Сапраўды, хлопчык валодаў выключнай памяццю. Праз два тыдні ён ужо свабодна чытаў псалтыр і часаслоў. Дзевяцігадовага Горкага аддалі ў пачатковую школу. Прывялі яго туды ў матчыных чаравіках, у бабульчыным кафтане, перашытым на яго рост, у жоўтай кашулі і штанах на выпуск. Усё гэта было адразу асмеяна дзецьмі. «За жоўтую кашулю,—гаворыць Аляксей Максімавіч,—я атрымаў мянушку «бубновага туза».

Здаўшы экзамен за трэці клас, Аляксей Максімавіч назаўсёды расстаецца са школай.

Маці Горкага памерла. Дзед бурчэў:

— Ну, Ляксеі, ты ў мяне не медаль на шыі,—ідзі вось у людзі. І хлопчык пайшоў у людзі...

У сваёй выдатнай аўтабіяграфічнай апавесці «У людзях» Горкі расказвае, як многа зняваг і найцяжэйшых здзекаў давялося яму перанесці. Многа яму прыйшлося перамяніць і прафесій. Быў ён наборшчыкам у друкарні, статыстам у ярмарачным тэатры, прыказчыкам у лаўцы абразоў, пекарам, грузчыкам на Волжскіх прыстанях. Ён пехатою прайшоў усю Расію, пабываў на Украіне, Кубані, Каўказе.

А. М. Горкі

Годы вандравання былі своеасаблівымі годамі жыццёвага «універсітэта» для будучага вялікага рускага пісьменніка. Яны ўзбагацілі яго яркімі і незабыўнымі ўражаннямі, якія Аляксей Максімавіч потым увасобіў у неўміручыя мастацкія вобразы.

Так, напрыклад, у трыццаці кілометрах ад горада Нікалаеўска, у сяле Кандыбава, ён быў сведкай агіднай расправы кандыбаўскіх мужыкоў над маладой сялянкай. Гэты факт апісан у вядомым апавяданні Горкага «Вывад».

Дваццацігадовую, зусім голую жанчыну вывелі на вуліцу. Пад свіст, рогат, агаканне азвэрэлага натоўпу муж яе прывязаў да воза, біў пугай, штурхаў нагамі.

За гэтую няшчасную жанчыну ніхто з натоўпу не заступіўся. За яе заступіўся Горкі. Яго мужыкі бязлітасна збілі. Вечарам, калі сіні-сіні змрок спусціўся на зямлю, сярод сяла ляжаў Аляксей Максімавіч, змешаны з гразцю і пяском, глінай і зямлёй, ужо не падаючы ніякіх прызнакаў жыцця. Чатыры ме-

сячы Горкі вымушан быў праляжаць у больніцы г. Нікалаеўска, каб стаць на ногі.

Неўзабаве ў Тбілісі Горкі сустрэў тава-рыша Калюжнага—стараго большэвіка-пад-польшчыка, які параіў напісаць і дапамог яму надрукаваць у тыфліскай газеце «Каўказ» першае апавяданне «Макар Чудра», падпісанае іменем «Максім Горкі».

Прайшло нямнога год, і гэтак літаратурнае імя стала вядомым усёй чытаючай Расіі.

Яго кнігі былі нарасхват. Аб Горкім усюды загаварылі. Ён зрабіўся любімым пісьменнікам усёй перадавой і рэволюцыйна настроенай рускай інтэлігенцыі.

Чаму такі незвычайны поспех выпаў на долю маладога пісьменніка, выйшаўшага з нізоў, з «праклятага мяшчанскага асяроддзя»?

А перш за ўсё таму, што Аляксей Максімавіч, заглянуўшы на самае «дно» тагочаснага жыцця, здолеў раскрыць увесь жах самадзяржаўна-памешчыцкага ладу. Ён смела, шырока і са здзіўляючай праўдзівасцю раскрываў людзям праўду жыцця, рысуючы жыццё такім, якім яго бачыў і адчуў на самім сабе.

За гэтую вялікую праўду царскі ўрад жорстка і неадступна праследваў пісьменніка. Ва многіх турэмных казематах давялося пасядзець Аляксею Максімавічу.

Горкі, пачынаючы сваю літаратурную дзейнасць у дзесянастых гадах мінулага стагоддзя, з'явіўся палкім буравеснікам першай рускай рэвалюцыі.

Расія, ахопленая «шалёнай прагай свабоды свету», успрыняла маладога пісьменніка як найярчэйшага выразіцеля яе спадзяванняў і пачуццяў. Пяро Горкага з беспамылковай меткасцю бічавала драпежніцкую і звярыную сутнасць гандлёвай буржуазіі.

У таленавітым творы «Фама Гардзееў» Горкі вуснамі свайго галоўнага героя гаварыў:

«Вы не жыццё будавалі, вы памыйную яму зрабілі. Бруд і духату развілі вы справамі сваімі. Ці ёсць у вас сумленне? Ці памятаеце вы бога? Пятак—ваш бог. Колькі народа крывёю плакала ад вялікіх спраў ваших! У пекле вам, свалачам, месца няма па заслугах ваших».

І купецкі сын, прыгажун, параходаўладар, Фама Гардзееў, пасмеўшы сказаць гэтыя некалькі слоў праўды, бясслаўна гіне.

Ненавідзячы агіднасці жыцця, Горкі напісаў неўміручыя п'есы «Мяшчане» і «На дне». Якім страсным заклікам да абнаўлення і верай у блізкасць рэвалюцыі прагучэлі гэтыя творы Горкага!

У канцы 1905 года Горкі ўпершыню сустрэкаецца з В. І. Леніным. Гэтая сустрэча мела велізарнейшы ўплыў на ўсё творчае жыццё Горкага. Шчырая і цесная была дружба гэтых двух вялікіх людзей.

У 1905 годзе Горкі напісаў сваю вядомую кнігу «Маці».

В. І. Ленін гэтую кнігу прачытаў яшчэ ў рукапісу і сказаў:

«Кніга патрэбная. Многа рабочых удзельнічала ў рэволюцыйным руху—несвядома,

стыхійна—цяпер яны прачытаюць гэтую кнігу з вялікай карысцю для сябе. Вельмі своечасовая кніга».

Тады-ж Горкі напісаў адзін з самых выдатных сваіх драматургічных твораў п'есу «Ворагі».

У годы, калі пісьменнік знаходзіўся загра-ніцай, на становішчы палітэмігранта, ён напісаў кнігі: «Жыццё Мацвея Кажамякіна», «Гарадок Акураў», «Казкі аб Італіі», «Дзецтва», п'есу «Васа Жэлезнова».

Пасля перамогі Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі ў Расіі, Горкі зрабіўся бліжэйшым памочнікам Леніна і Сталіна ў справе культурнай будоўлі маладой савецкай Расіі. За 15 год, з 1921 па 1936, Горкі напісаў трэцюю кнігу сваёй аўтабіяграфіі «Мае універсітэты», літаратурныя ўспаміны «В. Т. Караленка», «Леанід Андрэеў», «А. А. Блок», п'есы «Егор Булычоў» і іншыя.

У 1925 годзе ён скончыў вялікі раман «Справа Артамонавых», адначасова працуючы над новым чатырохтомным раманам «Жыццё Кліма Самгіна». Цэлае поўстагоддзе адлюстроўваецца на велізарным палатне гэтага выключнага твора нашай сучаснай літаратуры. Над ім Горкі працаваў да канца свайго жыцця.

З'яўляючыся старшынёй Саюза савецкіх пісьменнікаў, Горкі кіруе ўсім літаратурным жыццём краіны.

Вялікі рускі пісьменнік узняў свой магутны голас на барацьбу супроць фашызма. З незвычайнай сілай ён кляміў і выкрываў падпальшчыкаў вайны.

А. М. Горкі быў вялікім патрыётам сваёй Радзімы. Поўны цвёрдай веры ў тое, што «Расія будзе самай яркай дэмакратыяй зямлі», ён шчыра, сардэчна любіў рускі народ, які заўсёды лічыў «выключна фантастычна таленавітым».

Вялікі мастак соцыялістычнага рэалізма, палкі патрыёт Радзімы, лепшы друг і саратнік Леніна і Сталіна, Горкі пісаў:

«І калі ўспыхне вайна супроць таго класа, сіламі якога я живу і працую,—я таксама пайду радавым байцом у яго армію. Пайду не таму, што—ведаю, іменна яна пераможа, а таму, што вялікая справядлівая справа рабочага класа Саюза Саветаў,—гэта мая законная справа, мой абавязак».

Ён не дажыў да вайны. Фашысцкія найміты, трацкіска-бухарынскія змоўшчыкі зладейска абарвалі жыццё пісьменніка 18 чэрвеня 1936 года.

Але геній можа змагацца і пасля смерці. У грозныя дні Вялікай Айчыннай вайны ён быў у радах Чырвонай Арміі. Яго мудрыя кнігі, поўныя шчырай любові да Айчыны, натхнялі нашых воінаў на доблесныя подзвігі ў барацьбе за чэсць і свабоду ўсіх свабодалюбных народаў Савецкага Саюза.

Вялікі савецкі народ — народ-пераможца глыбока ўшаноўвае памяць свайго вялікага, мудрага пісьменніка, беззаветнага друга Леніна і Сталіна, Аляксея Максімавіча Горкага.

Вывад

М. ГОРКІ

Мал. В. Басіва

Па вясковай вуліцы, сярод белых мазанак, дзіка выючы рухаецца дзіўная працэсія.

Ідзе натоўп народа, ідзе густа і павольна, — рухаецца, як вялікая хваля, а наперадзе яго крочыць конік, шаршавы конік, які панура апусціў галаву. Паднімаючы адну з пярэдніх ног, ён так дзіўна трасе галавой, нібы хоча ткнуцца шурпатай мордай у пыл дарогі, а калі ён перастаўляе заднюю нагу, яго круп увесь асядае да зямлі, і здаецца, што ён вось-вось паваліцца.

Да перадка воза прыкручана вяроўкай за рукі маленькая зусім голая жанчына, амаль дзяўчынка. Яна ідзе неяк дзіўна — бокам, яе галава, у густых раскудлачаных цёмна-русых валасах, паднята ўгору і крыху адкінута назад, вочы шырока адкрыты, глядзяць удалечыню тупым, бессэнсоўным позіркам, у якім няма нічога чалавечага... Усё цела яе ў сінх і багравых плямах, круглых і прадаўгаватых, левая пругкая, дзявочая грудзь рассечана, і з яе сочыцца кроў... Яна ўтварыла пурпуравую паласу на жываце і ніжэй па левай назе да калена, а на голені яе хавае карычневая кароста пылу. Здаецца, што з цела гэтай жанчыны садрана вузкая і доўгая паласа скуры, і, як відаць, па жывату жанчыны доўга білі паленам, — ён жудасна ўспух і ўвесь страшэнна сіні.

Ногі жанчыны, стройныя і маленькія, ледзь ступаюць па пылу, увесь корпус страшэнна выгнут і качаецца, і ніяк нельга зразумець, чаму яна яшчэ трымаецца на гэтых нагах, скрозь, як і ўсё яе цела, пакрытых сінякамі, чаму яна не падае на зямлю і, звісаючыся на руках, не цягнецца за возам па пыльнай і цёплай зямлі...

А на возе стаіць высокі мужык у белай кашулі, у чорнай смушкавай шапцы, з-пад якой, пераразаючы яму лоб, звесілася пасма

яркарыжых валасоў; у адной руцэ ён трымае лейцы, у другой — пугу і метадычна хлешча раз па спіне каня і раз па целу маленькай жанчыны, і без таго ўжо дабітай да бесчалавечага вобраза. Вочы рыжага мужыка наліты крывёю і блішчаць злоснай радасцю. Валасы адцяняюць іх зеленаваты колер. Закасаныя па локці рукавы кашулі агалялі моцныя рукі, густа абросшыя рыжай шэрсцю; рот яго адкрыты, поўны вострых белых зубоў, і час-ад-часу мужык сіпла ўскрыквае:

— Н-ну!.. ве-едзьма! Гэй! Н-ну! Ага! Раз!..

А ззаду воза і жанчыны, прывязанай да яго, валам-валіць натоўп і таксама крычыць, вые, свішча, смяецца, агакае, падбухторвае... Бягуць хлапчукі... Часам адзін з іх забягае наперад і крычыць у твар жанчыны цынічныя словы. Тады ўзрыў смеху ў натоўпе заглушае ўсё астатнія гукі і тонкі свіст пугі ў паветры... Ідуць жанчыны з узбуджанымі тварамі і ззяючымі задаволеннем вачыма... Ідуць мужчыны і крычаць нешта агіднае таму, што стаіць на возе... Ён абарачваецца назад да іх і рагоча, шырока раскрываючы рот. Удар пугай па целу жанчыны... Пуга, тонкая і даўгая, абвіваецца каля пляча, і вось яна захліснулася падмышкай... Тады мужык, які б'е, моцна дзёргае пугу да сябе; жанчына візгліва ўскрыквае і, апракідваючыся назад, падае ў пыл спіной... Многія з натоўпу падскакваюць да яе і хаваюць яе сабою, нахіляючыся над ёю.

Конь спыняецца, але праз хвіліну ён зноў ідзе, а збітая жанчына па-ранейшаму рухаецца за возам. І няшчасны конь, павольна крочачы, усё матае сваёй шаршавай галавой, нібы хоча сказаць:

— Вось як подла быць скацінай! Ва ўсякай агіднасці могуць прымусіць прыняць удзел...

...Жанчына візгліва ўскрыквае і, апракідваючыся назад, падае ў пыл спіной...

А неба, паўднёвае неба, зусім чыстае, —
ніводнай хмаркі, сонца шчодро лье пякучыя
праменні...

Гэта я напісаў не алегарычны паказ га-

нення або здзеку над праўдай — не, нажаль,
гэта не алегорыя. Гэта называецца — ВЫ-
ВАД. Так караюць муж'я жонак за здраду;
гэта бытавая карціна, звычай, — і гэта я бачыў
у 1891 годзе, 15 ліпеня, у вёсцы Кандыбаўцы,
Херсонскай губерні, Нікалаеўскага павета.

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

Максім ТАНК

ЯНА ХАТУ БЯЛІЛА

Яна хату бяліла
І чароўнай рукой
Сцены, столь абвадзіла
Васільковай каймой.

Я глядзеў у здзіўленні
На разліў сінявы
І на вочы-праменні,
На блакіт іх жывы.

Хоць быў час адыходзіць,
Ды ніяк я не мог
Аж да сонца усходу
Кінуць хаты парог,

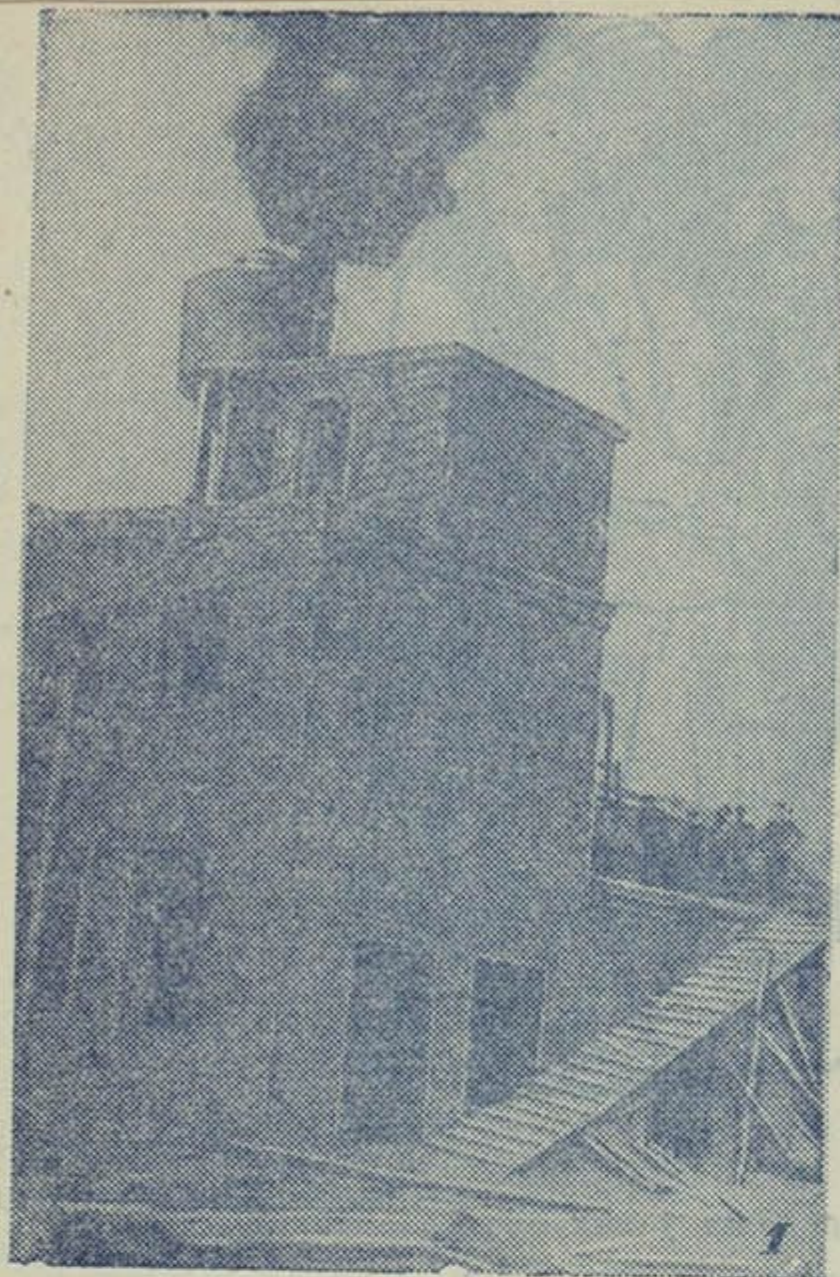
Бо шляхі і крыніцы,
Нават сны, як зарой,

Абвяла чараўніца
Васільковай каймой.

І сягоння па краю, —
Хоць мінулі гады, —
Дзе бываю, — шукаю
Успамінаў сляды.

Толькі шмат у нас хатаў,
Дзе заўсёды вясной
Белюць сцены дзяўчаты
І абводзяць каймой.

Зойдзеш — бачыш: не тая...
Без патрэбы тады
Пра дарогу спытаеш
Ды папросіш вады,

БУДОЎЛЯ ЧАЦВЕРТАЙ СТАЛІНСКАЙ ПЯЦІГОДКІ

Мінскі аўтазавод — адна з буйнейшых будоўляў Беларусі ў чацвёртай сталінскай пяцігодцы. Завод-гігант — горадзец беларускага народа, ён будзе выпускаць пяці-і семітонныя грузавыя аўтамабілі, не ўступаючы па сваіх якасцях лепшым сучасным мадэлям замежных фірм.

Будоўніцтва першай чаргі завода завяршыцца ў 1948 годзе, другой — у 1950 г. Увесь тэхналагічны працэс будзе асновам на апошніх дасягненнях тэхнікі.

У гіганцкім аб'ёме будаўнічых работ велізарная роля належыць жанчынам. Ужо цяпер 788 жанчын працую на вытворчасці, з іх 44 інжынерны тэхнічныя работнікі. Многія з іх з'яўляюцца гонарам завода.

У зборным цэху № 2 працую 41 жанчына. Гэта — слесары-зборшчыцы. Дзяўчаты зусім нядаўна прыйшлі на завод з вёскі. Яны ўпершыню за ўсё сваё жыццё пераশагнулі парог прадпрыемства. Некаторыя спачатку разгубіліся, нават баяліся брацца за складаную работу. Паглядзіце цяпер на іх! Дзяўчаты не пазнаць. Яны сталі кваліфікаванымі слесарамі, працуюць самастойна. Вось Ніна Перасяляк — бригадзір лепшай жаночай комсамольска-маладзёжнай бригады. Ёй прысвоена 6 разрад. Дзяўчына выдатна спраўляецца з работай, сістэматычна выконвае норму выпрацоўкі. Надзя Хоміч, Елена Трубыч, Анастасія Бандарэнка, Валянціна Сапунова і многія другія працуюць па 4—5 разраду.

А вось другая комсамольска-маладзёжная бригада тынкоўшчыкаў, якую ўзначальвае Яніна Кучынская. У яе бригадзе 13 дзяўчат. Выключ-

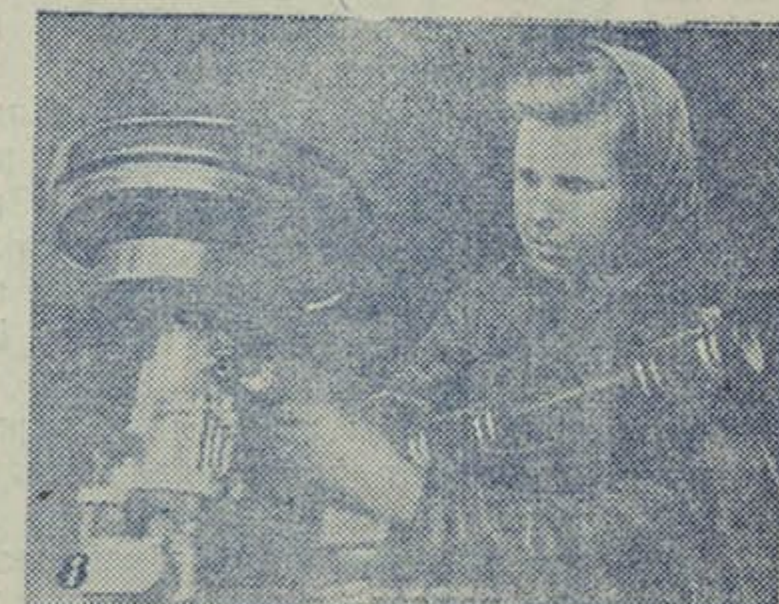
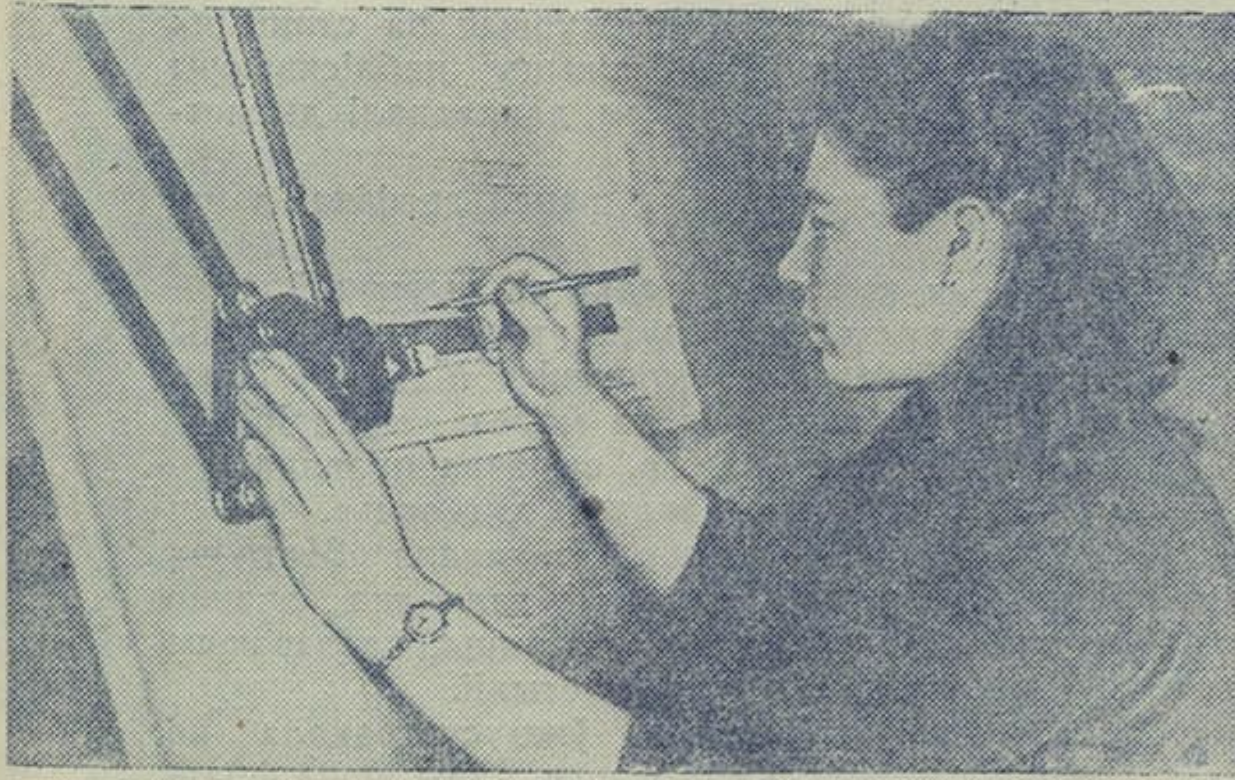
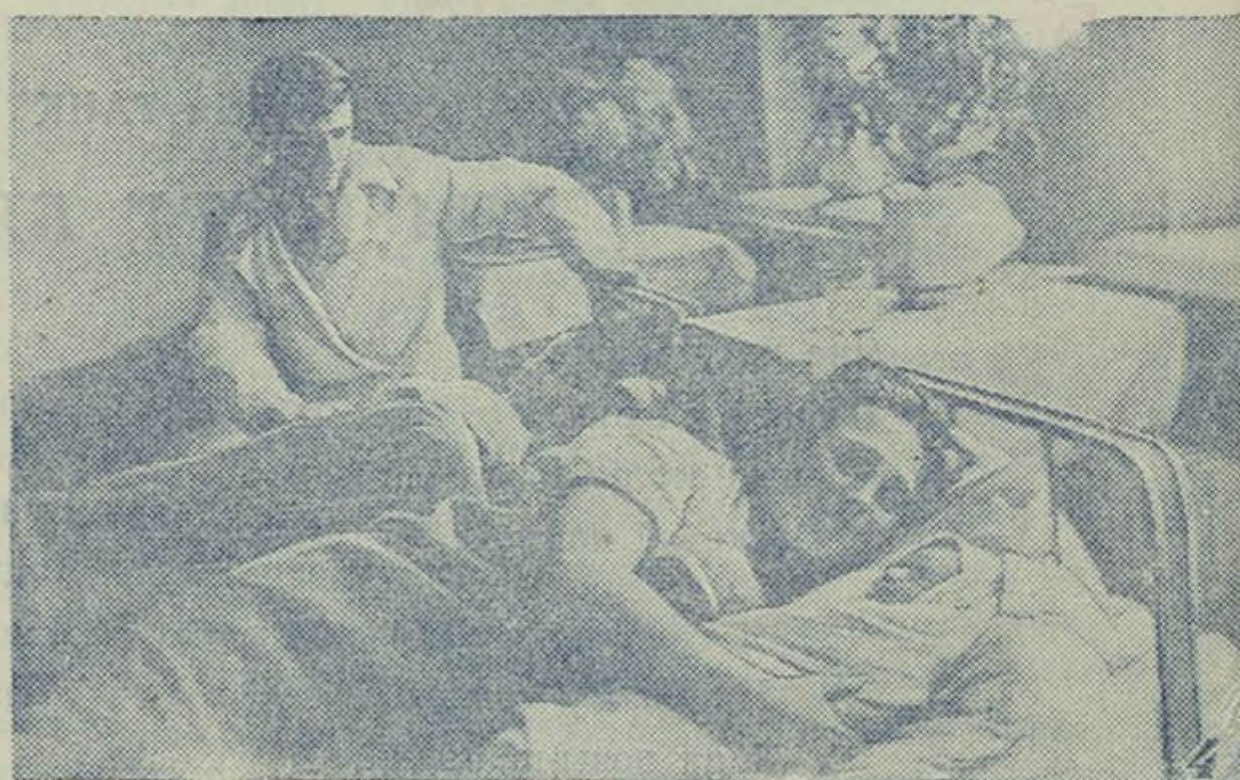
на хуткія тэмпы ў рабоце тут ўдала спалучаюцца з выдатнай якасцю. Сама Яніна Кучынская — вопытны тынкоўшчык. Сваёй прафесіі яна любіць навукае навічкоў.

Вера Нікалаеўна Філатава — намеснік галоўнага тэхнолага. Пад яе кіраваннем ідзе ўся тэхналагічная работа. Яна таксама вядзе і вялікую грамадскую работу, з'яўляецца членам партыйнага бюро. Нядаўна ўступіла ў строй новы ліцейны цэх. У гэтым нямалай заслуга намесніка начальніка гэтага цэха, інжынера Раісы Георгіеўны Трэц'яковай.

На любым участку работы тут можна сустрэць жанчын. Галоўным дыспетчарам завода з'яўляецца інжынер Лідзія Федасееўна Кузьмянок, канструктары — таксама амаль усе жанчыны. Асабліва выдзяляюцца сваёй умай і добрасумленнай работай маладыя канструктары Анна Гарчакова і Елізавета Труніна.

Мацеры могуць спакойна працаваць на прадпрыемстве, іх малыны добра дагляджаны ў заводскіх яслях і дзіцячым садзе. Работніцы жывуць у добраўпарадкаваных дамах. Завод мае сваю клініку, клуб. Есць тэхнікум, рамесніцкае вучылішча. Тут вучацца будучыя спецыялісты, будаўнікі першынца беларускага аўтабудаўніцтва.

Змешчаныя фотаздымкі расказваюць аб рабоце жанчын — перадавікоў прадпрыемства і іх быце.

На здымках: 1. Заканчваецца будаўніцтва ліцейнага цэха. 2. Комсамольска-маладзёжная бригада Ніны Перасяляк выконвае план на 180%. В. Мацюшын — начальнік другога зборнага цэха гутарыць з бригадай. 3. Загадчыца заводскіх яслямі Г. І. Дзёмкіна з дзецьмі Шурыкам і Томай Кіючык. Іх маці працую на заводзе. 4. У радзільным аддзяленні заводскай клінікі. Электразваршчыца Ольга Ахрэмчык са сваім нованароджаным сынам. 5. У дзіцячым садзе. Дзеці за гульняй. 6. Елізавета Нікалаеўна Труніна — канструктар заво-

да — за работай над чарцяжамі аўтапрыцэпа. 7. Студэнткі заводскага аўта механічнага тэхнікума (злева направа) С. Касоўская і А. Крывашэва рыхтуюцца да заняткаў. 8. Лепшая стаханавіца цэха № 2 Ніна Сіліч за ўкамплектаваннем матара. 9. Лепшая бригада тынкоўшчыкаў за работай. На пярэднім плане бригадзір Яніна Антонаўна Кучынская. 10. Агульны выгляд заводскага інтэрната. 11. Новапабудаваны катэдж. Тут будуць жыць рабочыя.

Фото І. Рабіновіч.

Мясях Машыніста

Н. ЗЕЛКІН

У ліку першых жанчын прышла яна на курсы памочнікаў машыністаў, а праз год ужо добра была вядома як надзейны і здольны памочнік. Першай на чыгунцы ёй даверылі адказную справу—ездзіць другой асобай на пасажырскім паравозе. Як блішчэў чыстатой яе паравоз! Як любілі і паважалі яе ўсе астатнія пяцёра паравознікаў—члены брыгады, якія спачатку з такім недавер'ем сустрэлі гэтую маленькую, са спакойнымі шэрымі вачыма жанчыну.

Ёй дапамагаў кожны. І яна не была ў даўгу. У яе самой, кемнай і энергічнай, праявілася такая здольнасць да вывучэння машыны, такая вялікая любоў да тэхнікі, што яна ўжо сама нярэдка давала талковыя парады, паказвала напарнікам—памочнікам і качагарам як лепш рыхтаваць топку, шыхтаваць вугаль. Некаторыя гаварылі, што хутка яна будзе машыністам. Жартуючы, гаварыў ёй механік:

— Як толькі правы кіравання атрымаеш, адразу пасажырскі паравоз павядзеш, у мяне напарнікам будзеш...

І калі яна, збянтэжана ўсміхаючыся, таксама аджартоўвалася:

— Можа ўжо адразу—у начальнікі дэпо...—машыніст зусім сур'ёзна адказваў:

— А што-ж тут незвычайнага? Калі працуеш добра, справу любіш, то перад табой усе шляхі адкрыты.

... З жалем пакінула свой родны горад, сваё дэпо ў пачатку вайны Матрона Міхайлаўна. Замест беларускіх лясоў перад ёю з акна паравознай будкі раскрываўся неасяжны сталінградскі стэп. Амаль год працавала яна памочнікам машыніста ў дэпо Сталінград.

Восень і зіма былі цяжкімі не дрэнным надвор'ем, не шматгадзіннымі, усё змятаючымі са шляху сцяпнымі буранамі і ледзянымі марознымі вятрамі, а халоднай суровасцю бою, бесперапыннымі бамбёжкамі, калі нямецкія паветраныя сцягвалі падсцерагалі кожны поезд, кожны паравоз, нападаючы на яго цэлымі зграямі. Вораг упорна набліжаўся, і дыханне апошняй схваткі адчувалася ва ўсім. У гэтыя дні Матрона Міхайлаўна была і памочнікам, і машыністам, і медыцынскай сястрой, і буфетчыцай, забяспечвала паравознікаў хлебам і прадуктамі. І як толькі рушыла Чырвоная Армія ўперад, на захад,

услед павяла эшалоны двойчы раненая і калужаная савецкая жанчына-машыніст.

Мяцеліца закідвала лакаматыў калючым снежным пылам. Паравоз імкліва рваўся скрозь імглу марознай ночы, ведучы за сабой доўгі таварны састаў. І чым больш шалела стыхія, тым цвярдзей сціскала рэверс рука машыніста Матроны Прыходзька, тым больш энергічнай працавала яе памочнік і качагар. То рухам, то словам аддавала яна распараджэнні, адрываючы вочы ад набягаючых рэк, семафораў, станцыйных будынкаў толькі для таго, каб прасачыць за паказчыкамі прыбораў і праверыць агонь у топцы.

Наперадзе былі крутыя і зацяжныя пад'ёмы, ззаду—каля сотні грузаных вагонаў, на тэндары—малакаларыйны вугаль. Але машына імчала з вялікай хуткасцю, рытмічна садрагаючыся ўсім сваім металічным корпусам. Сустрэкаючы поезд, дзяжурныя па станцыях ледзь паспявалі заўважыць пабліскаючы знаёмы нумар 33. Затым дакладвалі дыспетчару:

— Прайшла станцыю раней графіка, з нагонам.

І пасля кожнай паездкі на чырвонай дошцы паказчыкаў паяўляўся велізарны надпіс мелям: «Паравозны машыніст Матрона Прыходзька, не гледзячы на мароз, мяцеліцу і малакаларыйнае паліва, выдатна правяла поезд, перавыканала заданую хуткасць».

Усю зіму выдатна працавала Матрона Прыходзька. Не раз заваёўвала яна званне лепшага машыніста на чыгунцы, паказваючы прыклад умелага адпору стыхіі.

Наступную зіму яна ўжо сустракала па роднай беларускай чыгунцы, тады яшчэ франтавой. Тут прыгадзілася ёй сталінградская загартоўка. Яна мужа і многа працавала на дапамогу фронту. І па заслугах, побач з медалем «За абарону Сталінграда», яе грудзі ўпрыгожыла ўзнагарода—ордэн Айчыннай вайны I ступені.

Працуючы ў мірных умовах, яна служыць узорам для ўсіх. Па лепшаму машыністу Беларускай чыгункі Матроне Прыходзька раўняюцца машыністы, памочнікі машыністаў, качагары... Па-франтавому водзіць і цяпер яна свой паравоз. Любіць яго, беражэ. Заўсёды дакладна, па графіку, з нагонам у шляху прыходзяць яе паязды да станцыі прызначэння.

На Піншчыне.

Фотаэцюд Ф. Фёдарова.

Д. ЗАХАРАВА

У верасні 1944 года вярнулася я на мінскую швейную фабрыку імені Крупскай. Гэта было мёртвае прадпрыемства. Ворат усё знішчыў, а абсталяванне вывез. Тое, што так любіўна на працягу многіх год стваралася рукамі савецкіх людзей, немцы зверска разбурылі.

Работы было, як кажуць, — непачаты край. Перш за ўсё мы рашылі аднавіць карпусы, сабраць хоць некалькі машын і пачаць выпускаць прадукцыю: бялізну для дзяцей і дарослых, дзіцячыя сукеначкі, касцюмчыкі, жаночае і мужчынскае адзенне, — усё гэта вельмі патрэбна было насельніцтву.

Вялікую дапамогу мне, як кіраўніку прадпрыемства, аказалі нашы кадравыя работніцы: тав. Голубева — начальнік першага пашывачнага цэха, партызанка тав. Данільчык — брыгадзір касцюмнай групы, работніцы тт. Драніца, Пяшко і другія. Яны рабілі літаральна ўсё, не грэбавалі ніякай работай.

Многа на фабрыцы моладзі. Гэта — маладыя, энергічныя дзяўчаты. Яны былі поўны жадання працаваць, але ў іх не было вопыту, умення. Мы дапамаглі ім асвоіць работу. Прымацоўвалі іх да кваліфікаваных работніц, арганізавалі спецыяльныя брыгады. Многія з іх ужо выдатна працуюць. Комсамолка тав. Купрэенка сістэматычна выконвае ў дзень дзве нормы, лепшыя нашы стаханаўкі тт. Калечыц, Агейчык, Хадзякова, Андрэйчык і Пяшко — звыш двух норм.

З адыходаў вытворчасці шыем рознастайную дзіцячую вопратку — сукеначкі для дзяў-

чынак, касцюмчыкі для хлопчыкаў і бялізну. Толькі за красавік і май прадпрыемства дало гэтай прадукцыі на 5.100 рублёў.

Пяцігадовы план адкрывае багатыя перспектывы перад нашым прадпрыемствам. Фабрыка значна расшырыцца, на многа павялічыць асартымент выпускаемай прадукцыі. У 1950 годзе мы будзем выпускаць прадукцыі на 13,5 мільёна рублёў. Усе працэсы будуць механізаваны. Будзем мець толькі швейных 550 машын.

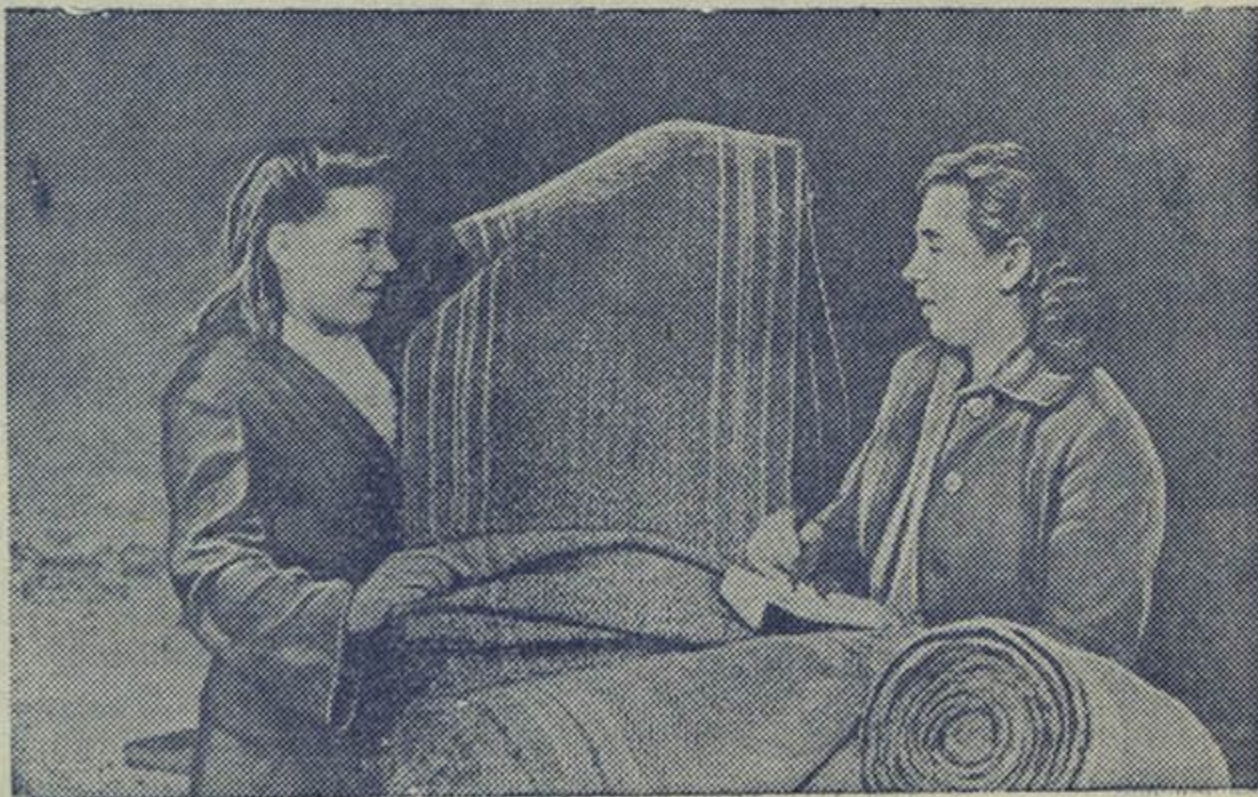
Работніцы нашай фабрыкі новую сталінскую пяцігодку называюць сваёй пяцігодкай, блізкай, роднай. Для таго, каб пя-

цігодка была выканана і перавыканана, трэба выдатна працаваць ужо цяпер, з дня ў дзень павышаць прадукцыйнасць працы, паляпшаць якасць прадукцыі — такое рашэнне нашага калектыва. Пераважная большасць работніц перавыконвае свае нормы, многія з'яўляюцца стаханаўкамі.

Нядаўна мы ўвялі другую змену. Тут працуюць 150 дзяўчат — маладых краўчых, якіх мы падрыхтавалі ў сваёй школе фабрычна-заводскага навучання. Хутка будзем аднаўляць 2 механізаваныя канвееры на 100 рабочых месц, арганізуем сваю механічную майстэрню. Прыступілі да рамонтна-жылога памяшкання для рабочых, вядзем работы на сваёй падсобнай гаспадарцы, ёсць у нас цяпер свая лазня і пральня.

Верны сваім даваенным традыцыям, калектыву стрымаў сваё слова ў сацыялістычным спаборніцтве — датэрмінова завяршыў вытворчую праграму, на 10 дзён раней тэрміну выканаў таксама і план за пяць месяцаў.

Але нашы работніцы імкнуцца працаваць яшчэ лепш, дабівацца новых вытворчых поспехаў.

Рэчыцкая прамысловая арцель «Чырвоны Кастрычнік» за паспяховую работу атрымала Чырвоны пераходны сцяг ЦК КП(б)Б і Савета Міністраў БССР. Лепшым цэхам арцелі з'яўляецца ткацкі. Ён штомесячна выпускае прадукцыі на 70—80 тысяч рублёў.

На здымку: брыгадзір цэха П. Цырульнікава (справа) і брыгадзір комсамольска-маладзёжнай брыгады стаханаўка Л. Налегач — за аглядам гатовай прадукцыі. Брыгада Л. Налегач выконвае зменнае заданне на 200—220 процантаў.

Фото А. Дзітлова (ТАСС).

Расказ аб шчасці

М. ХРЫСЦІЧ, П. ЧЭРНЫХ

Святочны дзень выдаўся на славу. Яшчэ ў той час, калі людзі спалі непрабудным сном, вясенняе сонца пачало раскідаць праменні па полю і садах. Яно заглядала ў вокны дамоў калгаснікаў, нібы гаворачы: «Сёння я рана вітаю вас, падымайцеся!»... Ветру не было. Ціха стаялі стогадовыя каштаны, і толькі безліч галак парушалі чароўны спакой калгаснага пасёлка.

Калісьці вось тут, паблізу мястэчка Жабінка, жыў польскі памешчык Бабінскі. Багата жыў. Спаў на мяккіх падушках, еў батрацкі хлеб, і калі прачынаўся, дык радаваўся слязам, якія так часта пралівалі людзі, асуджаныя на голад, холад і галечу.

Людзі моўчкі гнулі спіны і марылі аб тым, калі-ж і ім, абяздоленым, выпадзе шчасце. Але мара аставалася марай. І толькі часам позна вечарам дзе-небудзь пад зялёным каштанам ціха вылівалі сваё гора ў песні:

Ой рэчанька, рэчанька,

Чаму-ж ты не поўная...

... — Многа песень складзена пра былую горкую жаночую долю, — пачынае свой расказ немалая ўжо Ганна Станюк. І песні гэтыя праўдзівыя. Раскажу аб сваім жыцці. Сям'я наша спрадвеку батрачыла на паноў. Кожны ведае пра цяжкую батрацкую долю. Працавалі мы нароўні з мужчынамі, а атрымлівалі ў некалькі разоў менш. Паны гаварылі: — «Жанчына-беларуска, што авечка ў хляве, напалохай яе, яна стане паслухмянай».

Я, як сябе стала памятаць, цягнулася да пісьменнасці, да кніжкі. Але ў школу мяне не пусцілі: трэба было працаваць, здабываць сабе кавалак хлеба. І вось пачала я працаваць наймічкай. Дзень-у-дзень, не разгінаючы спіны, працавала на панскім полі. Жылі без радасці, без шчасця...

Падышоў час — замуж выйшла. Добры ў мяне быў муж, Сцяпанам звалі. Спакойны такі, разважлівы. З ім і гора ў поўгора.

Бывала, напрацуемся за дзень, выб'емя з сілы, а ён не сумуе:

— Не гаруй, Ганна, не вешай галавы. Прыдзе і для нас шчаслівая пара. Эх, і прыгожае жыццё перад намі адкрыецца!...

Сцяпан часта расказваў аб савецкай Расіі, аб Беларусі, аб Маскве. І, верце слову, ад адной думкі, што на свеце ёсць Масква, становілася жыццё лягчэй. Мы ведалі, што не за гарамі той час, калі адшукаецца і наша доля.

Ці раскажаш словамі, з якой радасцю мы сустрэлі ў трыццаць дзевятым годзе Чырвоную Армію! Няма такіх слоў на свеце, каб перадаць усю глыбіню нашага шчасця...

Як убачылі мы танкі з чырвонымі зоркамі, ды як сустрэліся з вясёлымі, ветлівымі байцамі, — ну, прама, сэрца ад радасці гатова з грудзей выскачыць. Песні пелі нашы, беларускія і, здавалася, што сонца нам іх падпявала, радавалася за нас.

Лёгка сказаць: — нашы прыйшлі! Песні зазвінелі навокал, у кожнай хаце радасць вялікая. Старыкі і тыя танцаваць пусціліся.

Ганна спакойна паправіла левай рукой ледзь сівеючыя валасы, паглядзела на малады зялёны сад і спакойна прадаўжала свой расказ:

— З першых-жа дзён, калі мы рассталіся са сваёй горкай доляй, пачалі думаць, як далей сваё жыццё наладзіць. Адзіны выхад — калгас. Гэта мы адразу зразумелі. Калі кожны свой лёс будзе па аднаму рашаць, нічога з гэтага не атрымаецца. Трэба ўсім разам жыццё будаваць.

І ў былым маёнтку пана Бабінскага, дзе мы і нашы дзяды годамі гнулі спіны, была арганізавана першая на ўсю акругу сельскагаспадарчая арцель.

— Назавем, таварышы, свой калгас іменем Іосіфа Вісарыёнавіча Сталіна, — прапанаваў былы панскі конюх Варфаламей Алянюк.

Памятаю, выступіў тады таварыш з раёна, ён у Жабінцы вялікім начальнікам быў. Просты такі, душэўны чалавек. Ён гаварыў: назва сталінцы да многага абавязвае. Ужо калі назваліся сталінцамі — працуйце і будуйце сваё жыццё, як Іосіф Вісарыёнавіч указвае.

Так мы і паступалі. Працавалі на сваіх палях дружна, радасна, імкнуліся кожную справу рабіць па-гаспадарску. І першая-ж калгасная восень прынесла нам багатыя плады. Ураджай знялі добры. З дзяржавай разлічыліся ў тэрмін, насення і фуражныя фонды засыпалі, а астатні хлеб раздзялілі на працадні.

Усяго мы атрымалі тады ўдосталь: і хлеба, і гародніны, і грошай. Радаваліся, што і да нас прыйшла справядлівая доля, што і мы сталі гаспадарамі сваёй зямлі, свайго шчасця і жыцця.

З кожным новым днём наша жыццё становілася ўсё больш прыгожым, усё больш радасным. Ды толькі нядоўга мы так пражылі. Немцы вайной пайшлі...

Пра годы акупацыі ўспамінаць не хочацца. Здавалася, што слязам не будзе канца.

Зноў мы з затоеным дыханнем, з вялікай надзеяй глядзелі на Усход, чакалі сваіх. Тры годы цягнулася нямецкае рабства, і кожны дзень, кожны час здаваўся вечнасцю. Але мы чакалі, верылі, ведалі, што сонца для нас не надоўга закацілася.

Мнв. 1908 к. 69669

Адразу-ж пасля вызвалення мы прыступілі да адраджэння калгаса. Ні інвентару, ні насення, ні коней — нічога не было, — усё разграбілі немцы. Вайна яшчэ прадаўжалася, але родная савецкая ўлада дапамагла нам стаць на ногі, аказала вялікае падтрыманне. Арцельная гаспадарка хутка аднаўлялася. Усе працавалі, не пакладаючы рук.

У мінулым годзе я толькі аднаго хлеба атрымала 15 цэнтнераў, ды столькі-ж бульбы і звыш тысячы рублёў грашыма, а таксама гародніну і фрукты. Я маю карову, свінню, авечкі, качкі і куры. Усё гэта мне дапамог набыць мой родны дом, маё шчасце — калгас.

Да нас часта прыходзяць сяляне-аднаасобнікі, падрабязна цікавяцца нашым калгасным жыццём. Нядаўна прышла да мяне стрыечная сястра з суседняга Камянецкага раёна.

Сустрэла я яе, пачаставала. За чаем гутарку сваю жаночую завялі. Паплакалі абедзве, мужа майго — Сцяпана ўспомнілі... Не дажыў ён да перамогі — злая куля загубіла яго жыццё.

— Як-жа ты жыць будзеш, Ганна?— пытае сястра. Галадаць-жа прыдзецца...

— Чаму гэта?!

— Ды як-жа без мужа, з малалеткам сынам?

— Зразумела, без мужа цяжка... Але-ж я ў калгасе, дзе ўсе за аднаго, адзін за ўсіх.

Пасядзелі мы гэтак за размовамі, а потым я запрасіла сястру паглядзець наш калгас.

Поўдня патрацілі на гэта. Спачатку выйшлі на поле. Жыта—высокае, каласістае,— наша арцельнае поле за вярсту адрозніш.

А затым пайшлі мы на скотны двор, на стайні, у сад, у кузню.

— Усё гэта — калгаснае, а значыць і маё. Вось,—кажу,—якая я багатая. У калгасе толькі не лянуйся: і сыты будзеш, і апрануты, і абуты, і розуму набярэшся.

Цяпер аб сыне. Дзевяць год майму хлопчыку, першы клас скончыў. У яго мара вучыцца, аграномам стаць. Там відаць будзе, што атрымаецца, але толькі я цвёрда ўпэўнена: пры нашай уладзе, ды пры калгасным жыцці ўсё магчыма. Хочаш настаўнікам будзеш, хочаш аграномам або ўрачом можна працаваць, толькі-б чэсна адносіцца да працы, даражыць шчасцем сваім.

...Сонца даўно ўжо апусцілася за калгасны сад. Паміж каштанавымі алеямі павольна праходзіла жывёла, паварачваючы на шырокі двор. Гусі і качкі важна ішлі да сваіх хлявоў.

— Бачыце, колькі ў нас дабра!—сказала Ганна Станюк.

Калі-б бачыў усё гэта пан Бабінскі, ён-бы не пазнаў «сваёй гаспадаркі». Яна расцвіла, павялічылася, разбагацела. А людзі!—у мінулым батракі, нібы нарадзіліся нанова і пад сонцам Сталінскай Канстытуцыі ідуць уперад шчаслівай дарогай жыцця.

Калгас імені Сталіна,
Жабінкаўскі раён, Брэсцкай абласці.

Падругі.

Фотаэцюд А. Дзітлова.

ДЭПУТАТ — СЛУГА НАРОДА

Рэдакцыя журнала «Работніца і сялянка» звярнулася да жанчын — дэпутатаў Вярхоўнага Савета СССР з просьбай расказаць аб першых кроках сваёй работы.

Ніжэй мы змяшчаем выступленні дэпутатаў А. М. Рапецкай і А. І. Савік.

СУВЯЗЬ

3 ВЫБАРШЧЫКАМІ

Дружны і багаты быў наш калгас да вайны. Людзі працавалі, не пакладаючы рук, і мелі добрыя вынікі. Дзеці і падрусткі вучыліся ў школах. Калгаснікі жылі ў прасторных будынках, былі сыты, добра апрануты. Ва ўсіх былі каровы, свінні і іншая жывёла.

Вайна з'явілася вялікім выпрабаваннем і для нашых калгаснікаў. Вораг разбурыў усю маёмасць калгаса і большую частку маёмасці калгаснікаў, здзекваўся над людзьмі. Тры сям'і, у тым ліку і сям'ю майго роднага брата, расстралялі.

Нашы калгаснікі жорстка помсцілі ворагу. Разам з імі пайшла ў партызанскі атрад і я.

У першы-ж дзень вызвалення вёскі ад фашысцкай нечысці ўзяліся мы за аднаўленне роднага калгаса. Нялёгка было нам адразу. Коней амаль не было, інвентару — у абрэз. Але калгаснікі прыклалі многа намаганняў для падняцця гаспадаркі.

Плошчу мы ўжо засеялі даваенную, ёсць 32 коні, 48 гадоў буйнай рагатай жывёлы, 65 авечак.

Я заўсёды працавала ў калгасе чэсна. З той пары, як выбралі мяне дэпутатам, дык адказнасць мая за калгасныя справы намнога ўзрасла. Працую загадчыцай малочна-тварнай фермы. Стараюся, каб на ёй было ўсё наладжана. Адначасова дапамагаю старшыні калгаса ў яго штодзённай рабоце.

Няважна ў пачатку вясны абстаяла ў нас справа з дысцыплінай. Сабралі мы калгаснікаў і я з імі пагутарыла, як кажуць, па душах. Вы аказалі мне вялікае давер'е, — сказала я, — выбралі дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР, які-ж буду я дэпутат, калі ў калгасе справы будуць дрэнныя? Калгаснікі маю думку зразумелі.

Палепшылася працоўная дысцыпліна, сеяць пачалі больш арганізавана. План веснавой сяўбы не толькі выканан, але і перавыканан. Аднымі з першых у раёне мы прыступілі да ўборкі сена.

Многія нашы калгаснікі і другія выбаршчыкі звяртаюцца да мяне. Адны проста прыходзяць за парадай, другія з просьбай дапамагчы. У жонкі загінуўшага франтавіка Раковіч Фені шасцёра дзяцей. Пенсію яна на іх атрымлівае, але ўсё-ж становішча яе было цяжкім. Па майму хадаўніцтву райсобез дапамог ёй хлебам і вопраткай для дзяцей.

Выбаршчыца тав. Зверава з г. Оршы прыслала пісьмо аб тым, што на яе ўтрыманні знаходзіцца ўнук і што живуць яны ў нястачы. Я накіравала яе заяву ў Оршанскі горсовет. Адтуль паведамілі, што Зеравай зроблен рамонт кватэры і аказана матэрыяльная дапамога. Такіх заяў многа.

У бліжэйшы час я мяркую паехаць па раёнах выбарчай акругі. Хачу яшчэ бліжэй пазнаёміцца са становішчам спраў у калгасах, з жыццём сваіх выбаршчыкаў, з тым, каб яшчэ больш плённай была мая работа.

А. САВІК.

Калгас «Змагар за соцыялізм», Талачынскага раёна.

АПРАЎДАЦЬ ДАВЕР'Е

Да мяне, як да дэпутата, кожны дзень многія выбаршчыкі звяртаюцца з рознымі пытаннямі. У кожнай справе трэба разабрацца як належыць.

Асабліва ўважліва я разглядаю скаргі сем'яў загінуўшых воінаў. Прывяду такі прыклад. У старушкі Анны Францаўны Манінай на фронце загінуў сын. Старая — адзінокая, да вайны жыла на яго ўтрыманні. Многа разоў звярталася яна ў аддзел дзяржаўнага забяспечання з просьбай аб выдачы ёй

пенсіі, але там толкам не гаварылі старой, якія патрэбны дакументы для афармлення пенсіі. Узялася я дапамагчы Анне Францаўне. Паслала ў аддзел дзяржаўнага забяспечання ад імені Манінай заяву, прыклаўшы неабходныя дакументы, але там доўга не разглядалі яе. Тады я паехала да сакратара абкома КП(б)Б тав. Эльмана і раскажала аб бяздушных адносінах да мацеры загінуўшага воіна. Пасля яго ўмяшання і маёй настойлівасці Анне Францаўне была прызначана пенсія і аказана матэрыяльная дапамога прадуктамі.

Такі-ж выпадак быў з жонкай загінуўшага воіна Рапецкай Марыяй Максімаўнай. У яе чацвёра малых дзяцей, дапамагчы ў гаспадарцы няма каго. Прышла я да старшыні сельсовета, раскажала аб становішчы гэтай сям'і і дабілася аказання ёй дапамогі. Марыі Максімаўне выдалі 85 кг. збожжа, 100 кг. бульбы. Дапамаглі ўзараць і засеяць яе ўчастак.

Атрымліваю я пісьмы не толькі ад сваіх выбаршчыкаў. Нядаўна чырвонаармеец В. Гаўрылік папрасіў паведаміць аб лёсе яго бацькоў. Некалькі год ён аб іх нічога не ведаў. Я даведалася, што старыкі живуць у Путрэшскім сельсавеце, Гродненскага раёна. Тут-жа напісала аб гэтым тав. Гаўрыліку. Уяўляю сабе, як узрадуецца ён гэтай вестцы.

У панскай Польшчы дзяржаўныя дзеячы былі высокапастаўленыя, багатыя людзі. Працоўны чалавек і марыць не мог аб удзеле ў дзяржаўных справах. Толькі савецкая ўлада прадаставіла нам гэтую магчымасць. Вось я, простая сялянка, удастоілася вялікай чэсці. Трэба працаваць многа, каб апраўдаць давер'е сваіх выбаршчыкаў.

А. РАПЕЦКАЯ.

Скідэльскі раён,
Гродненскай абласці.

ІЗБАЧ

Марыя Гаўрылік

К. СТАЛЬМАХОВА

Хто ў вёсцы Стайкі не ведае Марыі Мартынаўны Гаўрылік?! Яе ведаюць усе: і дзеці, і дарослыя, і нават глыбокія старыкі. Ведаюць як перадавога чалавека ў вёсцы, здолеўшага зрабіць хату-чытальню сапраўдным ачагом культуры, прывіць любоў сялянам да кнігі, газеты.

У хаце-чытальні заўсёды многалюдна. Хто чытае толькі-што атрыманую газету, хто кнігу-навінку, а старыя—тыя проста прыходзяць і просяць, каб ім пачыталі ўголас. І тады Марыя Мартынаўна пачынае чытаць і растлумачваць незразумелае.

Прыходзяць сюды не толькі стайкаўцы, але і жыхары навакольных вёсак. Заходзяць пачытаць ці параіцца па самых рознастайных гытаннях. І заўсёды ў Марыі Мартынаўны знаходзяць разумны і ясны адказ.

Уся работа хаты-чытальні вядзецца па плану. Створан спецыяльны совет, які збіраецца раз у месяц, абмяркоўвае план работы, намячае культурныя мерапрыемствы.

Па ініцыятыве Марыі Мартынаўны створаны драматычны і харавы гурткі. На працягу мая драматычны гурток паставіў дзве п'есы. Іх прагледзелі сяляне 4-х вёсак. Многа знайшлося жадаючых прыняць удзел і ў харавым гуртку.

Усё гэта вельмі прыемна, бо ў Стайкі амаль ніколі не заглядваюць артысты, рэдка прыязджаюць лектары з раённага цэнтру Косава, не бывае тут і кіно. Кожнае культурнае мерапрыемства, якое праводзіцца хатай-чытальняй, знаходзіць гарачае падтрыманне ў сялян.

Марыя Гаўрылік не толькі добра працуе ў хаце-чытальні, але і прымае актыўны ўдзел у правядзенні ўсіх гаспадарча-палітычных мерапрыемстваў сельсовета.

На адным з паседжанняў выканкома райсовета была заслухана справаздача Марыі Мартынаўны. Прызнаўшы добрай пастаноўку культурна-асветнай работы, выканком прэміраваў тав. Гаўрылік месячным акладам, а для хаты-чытальні выдаў баян і радыёпрыёмнік.

Тав. Гаўрылік яшчэ больш энергічна ўзялася за справу.

Цяжкім быў раней жыццёвы шлях Марыі Мартынаўны ў панскай Польшчы. Рана страціўшы бацькоў, яна вымушана была пайсці батрачыць. Горкі гэта быў хлеб. Ад цямна да

цямна гнула спіну на гаспадара, а ўдосталь ніколі не наядалася. Аб пісьменнасці і гаворыць не прыходзілася.

Настаў жаданы 1939 год. Хто з сялян заходніх абласцей Беларусі забудзе яго! Беларускі народ навак з'єднаўся ў адзіную беларускую дзяржаву. Беларус атрымаў зямлю, права на працу, на адпачынак, асвету. Фабрыка, завод, школа, зямля—усё гэта яго! Лёгка ўздыхнуў народ, шырока адкрылася перад ім дарога ў жыццё. Пайшла вучыцца і Марыя Гаўрылік.

Пазнаўшы шчасце свабоднай працы, Марыя Гаўрылік не пайшла ў кабалу да немцаў. Разам з партызанамі помсціла яна ворагу за адабраную свабоду і шчасце.

Успамінаючы сваё мінулае, Марыя Мартынаўна гаворыць:

— Толькі савецкая ўлада здолела далучыць жанчыну да актыўнага палітычнага жыцця, даць ёй роўныя правы з мужчынам, адкрыць шлях у светлае будучае.

Інжынер Упраўлення Беларускай чыгункі тав. Цюфьева з'яўляецца лепшым агітатарам. Яна замацавала агітацыйна-масавую работу сярод выбаршчыкаў і паўсядзённа вядзе яе зараз.

На здымку: тав. Цюфьева за падрыхтоўкай да заняткаў.

Фото А. Шаевіча.

НАСТАЧКА

П. КАВАЛЕУ

(Апавяданне)

Мал. В. Басава

Як прышла яна ў партызанскі атрад, ніхто не заўважыў. Невялічкая ростам, кволая, з глыбока запаўшымі ямінамі пад вачыма, стомленасцю на твары, Настачка была непрыкметнай. Толькі вочы яе вялікія і чорныя-чорныя свяціліся незвычайнай яркасцю, нібы гарэлі яны такімі агнямі, якія ніколі не згасаюць.

Пазней стала вядома, што Настачка натварыла якіхсьці спраў у мястэчку, была арыштавана і больш тыдня сядзела ў халодным сутарэнні, чакаючы немінучай смерці. Але ў часе нападу партызан на нямецкі гарнізон паспела выбрацца адтуль і разам з партызанамі прышла ў лес.

— Вам падлячыцца трэба, — звяжваючы на такі стан Настачкі, — гаварыў ёй камандзір атрада. — Мы пашлем вас у наш брыгадны шпіталь...

Настачка глядзела на гэтага чалавека шырока адкрытымі вачыма і ёй не верылася, што на свеце ёсць яшчэ такі парадак, пры якім людзей лечаць, клапацяцца аб іх, не звяжваючы на вайну.

У шпіталі Настачка прабыла ўсяго чатыры дні, а на пяты ўцякла адтуль і зноў звярнулася да камандзіра. Той выслухаў яе і рашыў паслаць працаваць у гаспадарчую частку атрада.

Так яна стала партызанскім хлебапёкам. Хоць і цяжкаватая была работа, але — сярод сваіх людзей. Настачка ўспрымала гэтыя цяжкасці як нешта большае за радасць. Сапраўды, гэта-ж было шчасце выратавацца з кіпцюроў няўмольнага ворага — немца, які сеяў смерць, і апynuцца сярод сваіх людзей і для іх — такіх клепатлівых і працай цяжкай ваеннай занятых, для іх — такіх простых, як сама, працаваць.

Штодзённа пад вечар да Настачкі прыходзілі з мяшкамі партызаны, каб на сваё аддзяленне атрымаць свежы хлеб. Яна адлічвала пэўную колькасць буханак і спыняла свой ласкавы позірк на тых, хто стаяў побач, атрымліваў хлеб. А той звычайна надзяляў яе ці сяброўскім жартам, ці пахвальбой за якасць хлеба, а стары Лукаш звычайна пацяшаў яе двума словамі: «Малайчына, дачушка».

Хутка Настачка стала папраўляцца. На

твары яе паявілася чырвань, якая, што малады парасток, прадвяшчала ажыўленне вясны. Паявілася рухавасць, памнажаючая працавітасць, быў адменны настрой. За працаю часта ўжо можна было пачуць гукі меладычнай роднай песні пра сінія васількі і прыгожыя кветкі, што збірае дзяўчына на полі ў адзін вялікі вянок. Старэйшыя жанкі, што працавалі разам з Настачкай, пачалі вясёлымі вачыма на яе паглядаць і жартаваць:

— Так і жаніха, Настачка, хутка прыдбаеш...

А тая яшчэ больш старанней увіхалася ля печы, ды больш мацней напывала ўсім знаёмы матыў: «Падущачкі».

— Толькі вось пуховай у цябе самой няма, — не ўнімаліся жанкі.

— Будзе, бабкі, абавязкова будзе, — адказвала Настачка.

— Адкуль у яе бярэцца спрытнасць і вяселасць, — перагаварваліся паміж сабой жанчыны.

...Партызаны атрада, у якім жыла і працавала Настачка, вось ужо чацверты дзень вялі бесперапынныя баі. Да жанок у зямлянкі, праз тых, што прыходзілі за харчаваннем, даходзілі невясёлыя весткі. Вялікая колькасць узброеных да зубоў гітлераўскіх войск рвалася да панятоўскіх лясоў — базы буйнага партызанскага злучэння, цэнтра народных месціўцаў, якія кантралявалі адсюль вялікую тэрыторыю і не давалі спакою акупантам. Баі былі цяжкія, упартыя і відаць было, што зацягваюцца.

Жанчыны па-ранейшаму займаліся гаспадарчымі справамі, з вялікім напружаннем працавалі па рамонту адзення, падрыхтоўцы стравы і ў асобныя часіны выходзілі па загаду камандавання падносіць да пэўнага месца боепрыпасы, зброю, што рабілі свае-ж майстры. Санітаркамі былі так званыя баявыя партызанкі — жанчыны, якія мелі пры сабе зброю і ўваходзілі ў баявыя групы.

Настачка зрабілася маўклівай, твар яе быў сур'ёзны, задумёны. З жанчынамі яна перакідвалася словамі, што датычылі справы, а так стала зусім негаворкай. Але працавала яна з павялічанай энергіяй. Адкуль у яе бралася столькі сілы, столькі энергіі? Яе суседка па печы Тэкля, прывабная і моцнага складу

жанчына, час-ад-часу стоміцца і прысядзе крыху адпачыць, а Настачка цягнецца, увіхаецца і супыну ёй няма.

Трывожыла яе, як старэйшую па партызанскай хлебапяркарні, тая акалічнасць, што выбраб хлеба ў яе рос, а выбарка зніжалася. «Значыць,—думала яна,—людзі меней ядуць, людзей менш становіцца». Ад гэтай думкі твар яе рабіўся нейк перакошаным, пад сэрцам халадзела. Зважаючы на людзей, што прыходзілі за хлебам, Настачка пачынала ўглядаць змены на іх абліччы, з трывогай рэагавала, калі хто-небудзь з яе знаёмых не прыходзіў, а запытаць палыхалася. Усе ў такіх дні становіліся нібы нямымі.

Памятаецца дзень, што быў асабліва ціхі, пагожы. Высунеш галаву з зямлянкі—і шораху ў лесе не пачуеш. Сёння такая цішыня з самай раніцы пачынала палыхаць Настачку. Учора вечарам ніхто не з'явіўся за атрыманням хлеба свежай выпечкі. Усю ноч Настачка не спала, варочалася з боку на бок, думала мо' вось-вось з'явіцца хто і пакліча яе, каб хлеб выдала.

Ніхто не ішоў. Ніхто не прышоў і раніцою. І Настачка пачала хвалявацца, пачала раз-па-разу выходзіць з зямлянкі і прыслухоўвацца да гукаў. Праз некалькі напружаных хвілін яна пачула рэдкую, але працяглую густую страляніну.

— Відаць ніхто не зможа за хлебам прыйсці, што-ж, калі цяжка... Трэба ваяваць, стаяць насмерць, інакш усё-усё... і думка яе абрываўся. А рабіць нешта трэба...

Настачка паклікала да сябе цёцю Тэклю і спыталася:

— Чаму людзі за хлебам другі дзень не ідуць? нібы тая—вінаватая ў гэтым і можа аддаць адразу-ж загад, каб прышлі па хлеб.

Тэкля нагіналася да Настачкі і нібы па сакрэту гаварыла тое, што вынікала з яе запытання:

— Відаць, цяжка, бой...

— Тады што-ж рабіць,—ужо больш спакойна пыталася ў яе Настачка.

— Чакаць,—не вельмі задумваючыся, адказвала Тэкля.

Настачка глядзела на яе пранікнёнымі вачыма і абуралася яе спакою. Тэкля не магла сказаць адно «чакаць», яна магла большае сказаць. Паклаўшы руку паверх замешанага цеста, Настачка прыўзнялася, выпрамілася і, глядзячы прама ў твар Тэклі, сказала:

— Глядзі тут, а я пайшла...

Кустамі, пралескамі прабіралася Настачка да лініі абароны, якую мужна трымалі партызаны. Яна несла мяшок выпечанага хлеба, які, нібы камень, сваім цяжарам упіваўся ў яе кволяныя плечы. Вось астатнія апошнія метры. Ужо чуваць як свішчуць па лесе кулі. Гэта вораг вядзе перастрэлку. Настачка схілілася і паўзком, цягнуўшы за сабой мяшок з хлебам, пачала прабірацца да траншэяў, дзе заляглі партызаны. Цяжка было, ліў буйнымі кроплямі пот, а яна не спынялася.

І раптам радасць. Як толькі Настачка спушцілася ў першыя метры траншэяў, да яе пацягнуліся ззяючыя ласкаю позіркы людзей. А стары Лукаш, запыланы і счарнелы, распрашчёршы рукі, схопіў Настачку за плечы і прыціснуў да грудзей.

— Малайчына, дачушка...

Расце калгасная жывёлагадоўля

Вось ужо два годы, як я за-
гадваю фермай у калгасе «За-
латая Дуброва», Васілевіцка-
га раёна. Работа гэта цяжкая,
але вельмі ўдзячная. Приемна
бачыць, як на тваіх вачах рас-
це маладняк, як павялічваецца
калгаснае багацце.

Ферму нашу пасля выгнання
фашысцкіх захопнікаў прыш-
лося ствараць нанова. Пачалі
мы з кантрактацыі цялят. Зак-
лючылі дагаворы з калгасніка-
мі і па гэтых дагаворах атры-
малі ў першы-ж год 146 цялят,
13 авечак, 160 галоў птушак.

Мы прыклалі ўсе намаган-
ні, каб узрасціць гэты малад-
няк. У першую чаргу падабра-
лі для работы на ферме добрых
работнікаў, чэсных, адданных
людзей. А гэта вельмі важна,
бо жывёла патрабуе добрага
догляду.

На ферме працуюць мала-
дыя дзяўчаты. 7 з іх узнага-
роджаны медалямі «За доб-
лестный труд в Великой Оте-
чественной войне». Асабліва
хочацца адзначыць работу ця-
лятніц Арыны і Праскоўі Брэль
і даяркі Тацяны Брэль.

Калгас забяспечвае ферму
добракаснымі кармамі, се-
нам, бульбай. Многае ў гэтых
адносінах робяць самі работ-
нікі фермы. У нас ёсць пры-
фермскі ўчастак, які засяваем
буракамі і бульбай.

Цяпер у нас ужо ёсць 60
добра ўкормленых кароў.

Ферма бесперабойна папаў-
няецца маладняком. За мінулы
і гэты год яна павялічылася
на 113 галоў.

Немцы спалілі і разбурылі
ўсе памяшканні фермы. Многія
мы адбудаваці нанова. У мі-
нулым годзе пабудавалі 2 ка-
роўнікі і хутка будзе гатоў
яшчэ адзін вялікі, прасторны
кароўнік. Пабудаван новы
птушнік. Жывёла знаходзіцца
ў дабротных калгасных пабу-
довах.

Наша ферма лічыцца леп-
шай у раёне і адной з лепшых
у обласці. Я прыкладаю ўсе
намаганні, каб яна стала яшчэ
лепшай, каб мы надойвалі ўсё
больш і больш малака, атрым-
лівалі больш мяса і яек.

А. БРЭЛЬ.

Эмілія Мартынаў-
на Кухарэвіч—леп-
шая даярка калга-
са імені Сталіна,
Васілевіцкага раё-
на, Палескай об-
ласці. Яна дабіла-
ся высокага ўдою
ад прымацаваных
да яе кароў, доб-
ра даглядае іх.

Фото І. Рабіновіча.

ВЫРАСЦІМ ДАБРОТНЫ ЛЁН

Мне ўжо больш за 60. Вы-
рошчваю я лён не першы год.
Вопыт у мяне не маленькі.
Яшчэ бацька ды дзед мой вы-
рошчвалі на Шклоўшчыне лён.
А шклоўскія-ж ільны здаўна
славяцца сваёй якасцю і высо-
кім нумарам.

Не гледзячы на тое, што го-
ды ў мяне не маладыя, я не
пакідаю сваёй любімай спра-
вы. І сёлета я ўзяла на сябе
абавязкі звеннявой. Дзевяць і
пяць дзесятых гектара ільну
вырошчваю ў гэтым годзе. Звя-
но маё пасеяла лён рана, яшчэ
ў красавіку. Ужо зрабілі пра-
полку, падкормку, сабралі да-
статкова мясцовых угнаенняў:
попелу, птушынага памёту з
тым, каб удосталь накарміць
расліны, каб рос наш лён на
славу.

У маім звяне 11 чалавек.
Увесь участак я размеркавала
паміж членамі звяна. Устано-
вілі індывідуюльную здэль-
шчыну. Мы рашылі з кожнага
гектара даць па 5 цэнтнераў
ільносемя і па 6 цэнтнераў
ільновалакна. Кожны з нас ад-
казвае за пэўны ўчастак. Гэта
і дае свае вынікі. Калі Марыя
пайшла палоць, дык і Уліта,
ды Дар'я таксама спяшаюцца
на ўчасткі, каб не адстаць ад
сваіх сябровак.

Да вайны я была ўдзельні-
цай Усесаюзнай сельскагаспа-
дарчай выстаўкі. Вырасцілі мы
два гектары ільну, далі 8,5
цэнтнера валакна з гектара.
А лён наш быў не абы які, а
нумару 18—24.

Усю сваю практыку, накоп-
леную годамі, я прымяняю
і цяпер. Перадаю свой вопыт
маладым калгасніцам. Спа-
дзяюся і ў гэтым годзе вы-
расціць такі лён, каб не сорам-
на было на людзі паказацца,
каб кожны калгаснік сказаў:
«Вось гэта лён!».

Аксіння БАРАБАНАВА,

звеннявая калгаса «Удар-
нік», Славенскага сельсо-
вета, Шклоўскага раёна.

Карысныя ПАРАДЫ

Як выводзіць плямы

Свежыя жырныя плямы з шарсцянай тканіны выводзяцца лёгка, з дапамогай прапускной паперы і гарачага праса. Папера накладваецца на пляму, па ёй злёгка праводзяць прасам і зараз-жа накладваюць новы кавалак паперы, прасуючы такім чынам пакуль папера не перастане масліцца. Калі пляма вельмі жырная або застарэлая, яе трэба перш працерці шарсцянай анучкай, намочанай у бензіну, а потым прасаваць праз прапускную паперу. Пад тканіну знізу трэба таксама падкладваць прапускную паперу, складзеную ў некалькі пластоў. Круг, які астаўся пасля чысткі, трэба зраўняць, пацёршы тканіну ў гэтым месцы шарсцянай анучкай з бензінам.

Плямы ад расліннага масла намазваюць з абодвух бакоў цестам з крухмальнай мукі, даюць яму засохнуць, а потым страхваюць або асцярожна счышчаюць нажом.

Плямы ад маслянай фарбы або лаку чысцяць скіпідарам. Можна таксама намазаць пляму газай і праз 10—15 мінут пацерці анучкай з нашатырным спіртом.

Дзягцярныя плямы з шарсцянай тканіны змываюць гарачай вадой з простым мылам.

Свежыя плямы ад віна, фруктаў, чаю, кофе можна адцерці кавалкам лёду, закручанага ў чыстую анучку. Церці пляму трэба ўвесь час чыстым месцам анучкі. Калі пляма застарэлая, трэба ўліць на шклянку вады 10 кропель сернай кіслаты, прамыць гэтым раствором пляму і добра выпаласкаць свежай вадой. З белай ільнянай або баваўнянай тканіны плямы можна ачысціць сыраваткай ад прастаквашы, а потым вымыць рэч такім чынам, як і бялізну.

Плямы ад чаю або кофе трэба змываць вадой, потым гліцэрынам і прамыць цёплай вадой. Плямы на абрусу ад фруктаў сходзяць, калі тканіну з плямай апусціць на 1—2 мінуты ў кіпячае малако.

Чарнільныя плямы зводзяць шчавелевай кіслатой. Чайную лыжку кіслаты разводзяць у кіпятку, мочаць анучку і труць пляму чыстым месцам анучкі.

На белай тканіне чарнільныя плямы, як і іржаўчына, ачышчаюцца лімоннай кіслатой (намазаць і палажыць на сонцы або злёгка прапрасаваць праз паперу прасам). Паўтараць гэта трэба некалькі разоў, кожны раз змываючы кіслату цёплай вадой і даючы рэчы прасохнуць.

Плямы ад дзёгцю ўдаляюць сумесцю з аднаго яечнага жаўтка і адной чайнай лыжкі скіпідару. Гэты састаў упіраюць пры дапамозе шчоткі ў пляму і даюць яму высохнуць. Праз гадзіну засохшую корачку знімаюць і прамываюць заплямленае месца цёплай вадой з мылам. У некаторых выпадках чыстку прыходзіцца паўтараць да поўнага ўдалення плямы.

Некаторыя гатункі дзёгцю можна ўдаляць, прамываючы пляму дынатуратам; да яго дабаўляюць крыху зялёнага мыла.

Плямы ад груднога малака звычайна цяжка вывесці. З шаўковых тканін плямы ўдаляюць, праціраючы іх пры дапамозе чыстай зубной шчоткі цёплым гліцэрынам. Праз 10—15 мінут гліцэрын змываюць цёплай вадой пры дапамозе ваты або чыстай анучкі. Гэтым-жа спосабам удаляюць малочныя плямы з тонкіх шарсцяных тканін.

З грубых тканін малочныя плямы ўдаляюць, прамываючы іх спачатку бензінам, а потым раствором нашатырнага спірту, беручы яго адну сталовую лыжку на шклянку халоднай вады. Пасля нашатырнага спірту тканіну прамываюць цёплай вадой.

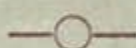
Плямы ад іржаўчыны можна вывесці, змываючы іх пры дапамозе ватачкі або разбаўленай салянай кіслатой, якую можна набыць у аптэцы, або эсэнсіяй. Пасля ўдалення плямы, ачышчанае месца неадкладна пасыпаюць піццывой содай і добра прамываюць.

Калі саляная кіслата куплена ў маскакцельным магазіне, то яе трэба

разбавіць вадой у 3—4 разы, таму што саляная кіслата вельмі моцная і можа папсаваць бялізну.

Апрача памянёных кіслот, для ўдалення іржавых плям можна прымяняць шчавелевую кіслату. Шчапотку гэтай кіслаты раствараюць у сталовай лыжцы гарачай вады і гэтым раствором прамываюць пляму пры дапамозе ваты.

Пасля ўдалення плямы тканіну трэба прамыць чыстай вадой.

Як непрыкметна заштукаваць працёршуюся суконную, або шарсцяную сукенку

Перш за ўсё, калі ёсць аднолькавы кавалак матэрыяла, трэба асцярожна выцягнуць з яго — па ўтку — ніткі. Калі няма аднолькавага кавалка, можна выцягнуць ніткі з швоў сукенкі з адвароту.

Затым абрэзаць нажніцамі на вынашаным месцы растрапаўшыся ніткі і шарахаватасці. Удзеўшы нітку ў іголку, вузла не завязваць і, падражаючы рысунку тканіны, непрыкметнымі, дробнымі сцяжкамі на ворсу пачаць драпіраваць вынашанае або прапаленае месца сукенкі. Па выглядзе штукоўка напамінае штопку, толькі гэта больш дробная і тонкая работа.

Скончыўшы штукоўку, асцярожна іголкай зрабіце на штукаваным месцы начос, злёгка водзячы канцом іголки па заштукаванаму і выскрабаючы на паверхню дробныя варсінкі. Урэшце намачыце палатняную анучку і, наклаўшы яе на заштукаванае месца, правядзіце па ім гарачым прасам, не даючы анучцы высохнуць да канца, каб на матэрыяле не атрымалася бляску.

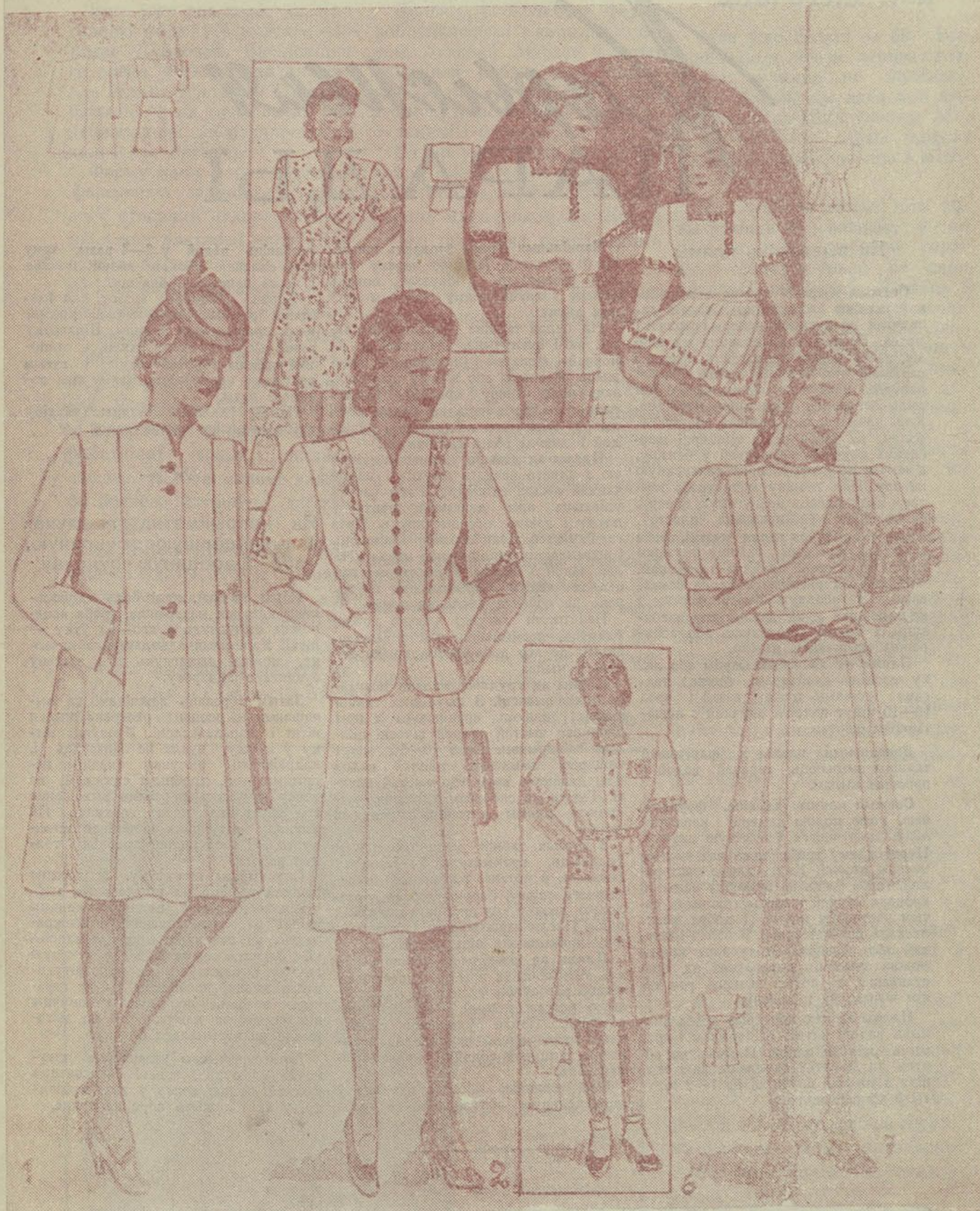
Такім-жа чынам утвараецца штукоўка на сукне, толькі начосваецца іголкай больш ворсу ў тым напрамку, у якім ляжыць ворс на сукне.

Рэдакцыйная калегія: А. П. УС (адказны рэдактар), А. І. ФЕДАСЮК, А. Н. ЗАХАРАВА, В. І. ФІЛІПАВА, К. А. АБУШЭНКА, Г. Л. ДАЗОРЦАВА.

Адрас рэдакцыі: Мінск, вул. Карла Маркса, будынак ЦК КП(б) Беларусі. Тэл. — Кам. ЦК КП(б)Б — 1—42. Заказ № 233. Друк. арк. 3. Здана ў набор 15/VI 1946 г. Падпісана да друку 12/VII 1946 г.

АТ 30090.

Друкарня ім. Сталіна, Пушкіна, 55. Тыраж 10.000 экз.

1. Паліто свабоднага пакою, клёш, аднабортнае, з шарсцянай тканіны. Матэрыі 2½ метра.

2. Плацце-касцюм з ільнянай тканіны, вышыта гладдзю. Матэрыі 3½ метра.

3. Плацце з набіўной тканіны. Матэрыі 3 метры.

4. Касцюм для хлопчыка 4—6 год з баваўнянай тканіны. Аддзелка — вышыўка або тасьма. Матэрыі 2 метры.

5. Плацце для дзяўчынкі 5—7 год з баваўнянай тканіны. Матэрыі 2½ метра.

6. Плацце-халат з гладкай тканіны. Аддзелка набіўной тканінай. Матэрыі 3½ метра.

7. Плацце для дзяўчынкі 11—15 год з ільнянай тканіны. Матэрыі 3 метры.